

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ «ΠΑΝΤΕΛΗΣ»
ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ: 1966-1999

Της Αριστέας Λιουδάκη

Σεπτέμβρης 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	3
2. Η ιστορία της οικογένειας Λεμονάκη	13
3. Θερινό σινεμά 1966-1979	16
4. Μηχανικοί και μηχανές	19
5. Χειμερινή αίθουσα	21
6. Η εξέλιξη του κινηματογράφου «Παντελής»	23
7. Διανομή ταινιών και οικονομικά στοιχεία	27
8. Ταινίες (1966- 1980)	30
9. Ταινίες (1989-1999) και συγκριτικά στοιχεία	37
10. Επίλογος	45
11. Παράρτημα Ι	47
12. Παράρτημα ΙΙ	68
13. Βιβλιογραφία	74

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αύξηση που παρατηρήθηκε στον αριθμό των κινηματογραφικών αιθουσών στην Ελλάδα, ειδικά μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου πολέμου και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1960, οπότε εμφανίστηκε η τηλεόραση, είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη¹. Η βελτίωση του βιοτικού και μορφωτικού επιπέδου, η συγκέντρωση πληθυσμού στα αστικά κέντρα καθώς και η μεταβολή του τρόπου διασκέδασης του αναπτυσσόμενου καταναλωτικού κοινού συνέβαλαν σημαντικά στον πολλαπλασιασμό των αιθουσών προβολής σε όλη τη χώρα. Η παρούσα εργασία θα μελετήσει την ιστορία και την πορεία μίας συγκεκριμένης κινηματογραφικής αίθουσας, που ξεκίνησε τις προβολές της το καλοκαίρι του 1966 και συνεχίζει τη λειτουργία της μέχρι και σήμερα. Ο κινηματογράφος ονομάζεται «Παντελής» και βρίσκεται στο Ρέθυμνο, Κρήτης.

Σε γενικές γραμμές, μικρής εμβέλειας έρευνα και μία αρκετά σύντομη βιβλιογραφία έχει αναλύσει την ιστορία, την πρόοδο και την εξέλιξη των κινηματογραφικών αιθουσών στον ελληνικό χώρο. Η σχετική βιβλιογραφία βασίζεται σε προσωπικές ή βιοματικές εμπειρίες και αναζητήσεις και τις περισσότερες φορές έχει τοπικό χαρακτήρα. Μία από τις πρώτες προσπάθειες καταγραφής έγινε από τον Κώστα Τομανά στο βιβλίο του *Κινηματογράφοι της παλιάς Θεσσαλονίκης 1895-1944*.² Την επόμενη δεκαετία κυκλοφόρησαν βιβλία και για άλλες πόλεις της Ελλάδας, όπως αυτό του Γιάννη Μουγγολιά, *100 χρόνια*

---

¹ Χρυσάνθη Σωτηροπούλου, *Ελληνική Κινηματογραφία: 1965-1975 Θεσμικό πλαίσιο-Οικονομική κατάσταση*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1989. σ. 13.

² Κώστας Τομανάς, *Κινηματογράφοι της παλιάς Θεσσαλονίκης 1895-1944*, Αθήνα, εκδ.Νησίδες, 1993.

κινηματογράφος στην Πάτρα,³ του Κωνσταντίνου Πούλου, *Ο κινηματογράφος και το θέατρο στην Ηράκλεια Σερρών*,⁴ του Γιώργου Αναστασιάδη, *Σινεμά ο Παράδεισος- Οι κινηματογράφοι της Θεσσαλονίκης που άφησαν εποχή*⁵ και του Χαρίλαου Πατέρα *Κινηματογράφοι της Αθήνας 1896-2006*.⁶ Ακόμα, ο Νίκος Τσαγκαράκης μελέτησε τις κινηματογραφικές αίθουσες σε τοπικό επίπεδο στην διπλωματική του εργασία *Καταγραφή των κινηματογραφικών αιθουσών στο Ηράκλειο Κρήτης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ως το 2004* (2005). Επίσης, η σχετική βιβλιογραφία περιλαμβάνει και προσπάθειες συνολικής καταγραφής και απεικόνισης της ελληνικής κινηματογραφικής πραγματικότητας, όπως η μελέτη του Δανιήλ Ορφανουδάκη, *Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα –Ένας αιώνας αρχιτεκτονική του κινηματογράφου*,⁷ και το βιβλίο του Νίκου Θεοδοσίου, *Στα παλιά τα σινεμά –Το χρονικό των κινηματογράφων στην Ελλάδα*.⁸

Στοχεύοντας σε μία ιστορική αναδρομή και μελέτη μίας ακόμα επαρχιακής κινηματογραφικής αίθουσας, τόσο όσον αφορά τη μορφή της αλλά και τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες που χαρακτήρισαν την μέχρι τώρα εικόνα της, η παρούσα εργασία θα προσπαθήσει να καταγράψει την πορεία του κινηματογράφου «Παντελής». Η συγγενική μου σχέση με τους ιδιοκτήτες του εν λόγω κινηματογράφου μού επέτρεψαν αφενός να έχω πρόσβαση στα αρχεία του και

---

³ Γιάννης Μουγγολιάς, *100 χρόνια κινηματογράφου στην Πάτρα*, Πάτρα, 2003.

⁴ Κωνσταντίνος Πούλος, *Ο κινηματογράφος και το θέατρο στην Ηράκλεια Σερρών*, Ηράκλεια, εκδ. Λιθογραφική, 2007.

⁵ Γιώργος Αναστασιάδης, *Σινεμά ο Παράδεισος, Οι κινηματογράφοι της Θεσσαλονίκης που άφησαν εποχή*, Θεσσαλονίκη, Ιανός, 2000.

⁶ Χαρίλαος Πατέρας, *Κινηματογράφοι της Αθήνας 1896-2006*, Αθήνα, εκδ. Συλλογές, 2006.

⁷ Δανιήλ Ορφανουδάκης, *Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα: Ένας αιώνας αρχιτεκτονική του κινηματογράφου*, Πειραιάς, 1988.

⁸ Νίκος Θεοδοσίου, *Στα παλιά τα σινεμά-Το χρονικό των κινηματογράφων στην Ελλάδα*, Αθήνα, εκδ. FINATEC A.E., 2000.

αφετέρου να καταγράψω μία σειρά αφηγήσεων, που ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες και διαφωτιστικές, τόσο σχετικά με το ίδιο το σινεμά, όσο και σχετικά με την ιστορία της πόλης και των ανθρώπων της.

Για την εκπόνηση της εργασίας μου μελέτησα σχετική βιβλιογραφία στις Δημοτικές Βιβλιοθήκες των Χανίων και του Ρεθύμνου και πραγματοποίησα έρευνα στις τοπικές εφημερίδες. Ακόμα ανέτρεξα στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρέθυμνο και στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, το οποίο βρίσκεται στα Χανιά. Σημαντική πηγή πληροφοριών αποτέλεσαν τα στοιχεία που συνέλεξα από συνεντεύξεις δύο εκ των σημερινών ιδιοκτητών του κινηματογράφου, του Λευτέρη Λεμονάκη και του Μανώλη Λεμονάκη. Αυτοί, εκτός από τις μαρτυρίες τους, έθεσαν στην διάθεσή μου το προσωπικό τους αρχείο απ' όπου άντλησα έγγραφα και φωτογραφίες σχετικά με το αντικείμενο της έρευνάς μου.

Από την εμφάνιση του κινηματογράφου τόσο στην Ελλάδα όσο και παγκόσμια, οι τοπικές αίθουσες έπαιξαν έναν σημαντικό κοινωνικό και οικονομικό ρόλο στην ιστορία κάθε πόλης και αποτέλεσαν κομμάτια του γενικότερου ψηφιδωτού που απεικονίζει την εξέλιξη του σινεμά. Οι Robert Allen και Douglas Gomery στο βιβλίο τους *Theory and Practice: Film History* αναφέρουν ότι βασικό στοιχείο της εμβάθυνσης στην ιστορία του κινηματογράφου είναι η μελέτη των τοπικών αιθουσών προβολής. Υποστηρίζουν ότι οι ιστορικοί πρέπει να αναζητούν απαντήσεις στις ερωτήσεις «Ποιος είναι ο ρόλος του κινηματογράφου σε μία συγκεκριμένη κοινωνία;» «Ποιός ήταν ο ιδιοκτήτης του τοπικού σινεμά;» «Τι είδους τεχνολογία χρησιμοποιούσε;» , «Τι είδους ταινίες πρόβαλε;»⁹. Οι απαντήσεις σε αυτές τις ερωτήσεις μπορούν να συνθέσουν την τοπική κινηματογραφική ιστορία, η οποία συνεισφέρει σημαντικότητα στην ιστορική γνώση για τον κινηματογράφο καθώς και

---

⁹ Robert C. Allen και Douglas Gomery, *Film History, Theory and Practice*, New York, McGraw-Hill, Inc, 1985, σ. 193.

για τις γενικότερες οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες που επικρατούσαν σε συγκεκριμένες κοινωνίες¹⁰. Ερευνώντας τις κινηματογραφικές αίθουσες, ο μελετητής μπορεί να αποκτήσει μία εικόνα για τις συνθήκες της ζωής των ανθρώπων της δεδομένης εποχής και για το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσονταν οι ψυχαγωγικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που ήταν διαθέσιμες.¹¹

Ένα παράδειγμα που δίνουν ο Allen και ο Gomery είναι η άνθηση της σημαντικότερης αλυσίδας κινηματογράφων στην Αμερική του 1920, της Babalon and Katz, που είχε έδρα το Σικάγο¹². Προσπαθούν να εξηγήσουν ποια ήταν τα στοιχεία αυτά που την έκαναν τόσο επιτυχημένη και δυνατή ώστε να ξεφύγει από τα τοπικά πλαίσια και σε μερικά χρόνια να συνεργαστεί με την εταιρία Paramount ελέγχοντας τις αίθουσες προβολών σε εθνικό επίπεδο. Τα συμπεράσματά τους είναι ενδιαφέροντα. Αυτό που έφερε την επιτυχία και την αύξηση των θεατών στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν ήταν οι ίδιες οι ταινίες αλλά οι καινοτομίες, όπως ο κλιματισμός, οι μεγάλες και φωτεινές μαρκίζες, τα μεγάλα παρκινγκ και οι πολυάριθμοι και εξυπηρετικοί υπάλληλοι.¹³

Στο ίδιο αυτό διάστημα, στην περίοδο του μεσοπολέμου, οι συνθήκες στην ελληνική κινηματογραφική πραγματικότητα εμφάνιζαν διαφορετικά μεταξύ τους χαρακτηριστικά. Από τη μία μεριά, στην Αθήνα, ήδη από το 1912 και μετά έκαναν την εμφάνισή τους καινούργιες και μεγάλες αίθουσες αποκλειστικά για κινηματογραφικές προβολές, όπως το «Παλλάς» στην οδό Σταδίου και το «Αττικόν» λίγα χρόνια αργότερα. Αυτές οι αίθουσες, μεταξύ άλλων, ήταν ιδιαίτερα πολυτελείς, με άνετα καθίσματα και μηχανές προβολής και εγκαταστάσεις τελευταίας

---

¹⁰ Allen και Gomery, *Film History, Theory and Practice*, σ. 193.

¹¹ Allen και Gomery, *Film History, Theory and Practice*, σ. 194.

¹² Allen και Gomery, *Film History, Theory and Practice*, σ. 198.

¹³ Allen και Gomery, *Film History, Theory and Practice*, σ. 198-201.

τεχνολογίας¹⁴. Από την άλλη, η εξάπλωση των θερινών χώρων προβολών σε όλη την επικράτεια που παρατηρήθηκε τότε, οφείλονταν στις ελάχιστες υλικοτεχνικές υποδομές που απαιτούσε η λειτουργία τους.¹⁵ Το κοινό της εποχής, συνεπαρμένο από το καινούργιο είδος θεάματος, δεν βίωνε αλλά ίσως ούτε αναζητούσε την πολυτέλεια που γνώριζε το Αθηναϊκό κοινό της ίδιας εποχής. Αντίθετα, οι ανέσεις που παρείχαν οι αυξανόμενες σε αριθμό «σπαρτιάτικες» αίθουσες, ήταν περιορισμένες και οι απολύτως απαραίτητες. Ακόμα, λόγω έλλειψης χώρων προβολών, πολλές φορές οι επιχειρηματίες στις επαρχιακές πόλεις διασκεύαζαν σε κινηματογράφους κάθε είδους ευρύχωρης αίθουσας, όπως θέατρα, αποθήκες ή ακόμα και δημόσια λουτρά.¹⁶

Μεγάλο μέρος των προβολών στην επαρχία πραγματοποιούνταν από πλανόδιους κινηματογραφιστές που έστηναν την οθόνη τους σε καφεενία ή σε πλατείες μικρών πόλεων και χωριών ανάλογα με την εποχή. Οι πρώτοι μόνιμοι κινηματογράφοι ήταν συνήθως οι θερινοί γιατί, εκτός από το λιτό εξοπλισμό τους, το ζεστό και εύκρατο κλίμα της χώρας επέτρεπε την λειτουργία τους από την άνοιξη μέχρι το φθινόπωρο. Για παράδειγμα, στα Χανιά λειτούργησε για πρώτη φορά θερινό σινεμά το 1905. Βρισκόταν μέσα στον Δημοτικό Κήπο και έκανε τις προβολές του με μία λάμπα ασετυλίνης, από την οποία πήρε και το όνομα του «Σινέ Ασετυλίνη».¹⁷ Στις 11 Αυγούστου 1913 λειτούργησε σε άλλο σημείο του Δημοτικού Κήπου, στην ανατολική άκρη, το «Σινέ Κήπος», στο οποίο χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά

---

¹⁴ Δανιήλ Ορφανουδάκης, *Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα: Ένας αιώνας αρχιτεκτονική του κινηματογράφου*, Πειραιάς, 1998, σελ 18-19.

¹⁵ Ελίζα-Άννα Δελβερούδη, «Κινηματογράφος», *Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ου} αι. Μεσοπόλεμος 1922-1940*, Β' τόμος-Μέρος 2^ο, Χρήστος Χατζηιωσήφ (επιμ.), Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2003 σελ 217.

¹⁶ Ορφανουδάκης, *Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα*, σ. 47.

¹⁷ Γιώργος Φθενάκης, *Σινέ Σαντάν: 1899-1999 Από το ένα γύρισμα του αιώνα στο άλλο*, τόμος Ι, Χανιά, Εκδ. Γεωρβασάκης, 2000, σ. 14 (Το συγκεκριμένο δίτομο βιβλίο συνιστά ένα αναλυτικότατο και σπάνιο λεύκωμα για την πόλη των Χανίων).

στην πόλη, ηλεκτρική γεννήτρια και μηχανή προβολής από τη Γαλλία.¹⁸ Ο δεκαπεντάχρονος τότε μαθητής του Α' Γυμνασίου Χανίων Κώστας Καρυωτάκης, ο γνωστός ποιητής, έστειλε στην αθηναϊκή εφημερίδα *Ελλάδα* την παρακάτω ανταπόκριση: «Καθ' εκάστην εσπέραν ο ηλεκτροφώτιστος κινηματογράφος του Δημοτικού Κήπου... Τη αόκνω φροντίδα των δεσποινίδων της πόλεώς μας έλαβεν χώραν κινηματογραφική παράστασις...».¹⁹ Το συγκεκριμένο θερινό σινεμά λειτουργεί μέχρι σήμερα με χρηματοδότηση του Δήμου Χανίων.

Αντίστοιχα, στο Ηράκλειο, οι πρώτοι κινηματογράφοι που λειτούργησαν ήταν θερινοί. Το 1911 εμφανίζονται τα θερινά κινηματοθέατρα «Πολυθέαμα» και «Κρήτη» και το κλειστό, επίσης κινηματοθέατρο, «Καλλιθέα», τα οποία φιλοξενούν περιοδεύοντες και ντόπιους θιάσους, εκτός από τις κινηματογραφικές παραστάσεις.²⁰

Η περίπτωση του Ρεθύμνου είναι λίγο διαφορετική καθώς η καινούργια εφεύρεση που πρόβαλε ταινίες παρουσιάστηκε αρκετά νωρίτερα. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όταν η πόλη βρισκόταν υπό Ρώσικη Κατοχή, υπήρχε το «Ιδαίον Άντρον» ένα πολυτελές νεοκλασικό θέατρο που λειτουργούσε ως καφέ-σαντάν.²¹ Ο ιδιοκτήτης του, ο επιχειρηματίας Χαράλαμπος Σπανδάγος, αντιλήφθηκε από νωρίς τις προοπτικές των κινηματογραφικών προβολών και προμηθεύτηκε από το Παρίσι μία από τις πρώτες κινηματογραφικές μηχανές²². Τον Ιανουάριο του 1905 ξεκίνησαν οι πρώτες προβολές στο «Ιδαίον Άντρον», το οποίο έκτοτε λειτουργούσε τακτικά ως

---

¹⁸ Φθενάκης, *Σινέ Σαντάν*, σ.16.

¹⁹ Φθενάκης, *Σινέ Σαντάν*, σ. 16.

²⁰ Νίκος Τσαγκαράκης, *Καταγραφή των κινηματογραφικών αιθουσών στο Ηράκλειο Κρήτης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ως το 2004*, Ηράκλειο, 2005, σ.26.

²¹ Τα καφέ-σαντάν ήταν χώροι όπου «οι θαμώνες απολάμβαναν το ποτό τους ή έτρωγαν, ενώ ταυτόχρονα παρακολουθούσαν ευρωπαϊκή μουσική ή κάποιο χορευτικό ή άλλο θέαμα». Φθενάκης, *Σινέ Σαντάν*, σ. 17.

²² Φθενάκης, *Σινέ Σαντάν*, σ. 17 .

κινηματογραφική αίθουσα²³. Ήταν ο ίδιος αυτός ο επιχειρηματίας που μερικά χρόνια αργότερα μετέφερε τον εξοπλισμό του στα Χανιά και άνοιξε το «Σινέ Κήπος».

Με αυτόν τον τρόπο το Ρεθεμνιώτικο κοινό από πολύ νωρίς είχε έρθει σε επαφή και είχε εξοικειωθεί με τη μεγάλη οθόνη. Ίσως γι αυτόν τον λόγο να υπήρχαν αρκετές, για μία τόσο μικρή πόλη, αίθουσες προβολών. Ήδη μέχρι το 1950, παρά τους δύο πολέμους και τις δύσκολες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, υπήρχαν στο Ρέθυμνο αρκετές κινηματογραφικές αίθουσες. Μερικές χαρακτηριστικές και ιστορικές περιπτώσεις υπήρξαν: το σινεμά «Ολύμπια», που πρόβαλε ταινίες από τα τέλη της δεκαετίας του 1920 μέχρι τη δεκαετία του 1950 στο τζαμί της Νεραντζές, εκεί που στεγάστηκε κατόπιν το Ωδείο Ρεθύμνου.²⁴ Ακόμα υπήρχε το «Ρεξ», που είχε δύο αίθουσες. Η χειμερινή βρισκόταν στην αίθουσα του Λυκείου Ελληνίδων και η θερινή εκεί που βρίσκεται σήμερα ο κινηματογράφος «Αύρα»,²⁵ ο οποίος ξεκίνησε τις προβολές του μεταπολεμικά, και το σινεμά «Έσπερος», ένα από τα μακροβιότερα σινεμά της πόλης, που βρισκόταν στην λεωφόρο Κουντουριώτη και λειτούργησε από την δεκαετία του 1930 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970.²⁶

Στη δεκαετία του 1960, όταν η ελληνική κινηματογραφία γνώρισε την άνθισή της, η δημιουργία και λειτουργία κινηματογραφικών αιθουσών αποτέλεσε μία σίγουρη και επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριότητα. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που παραθέτει η Χρυσάνθη Σωτηροπούλου στην *Ελληνική Κινηματογραφία* τη συγκεκριμένη δεκαετία η αύξηση του αριθμού των αιθουσών, τόσο στην Αθήνα,

---

²³ Φθενάκης, *Σινέ Σαντάν*, σ. 17.

²⁴ Παπαδάκης, *Ρέθυμνο 1900-1950*, σ. 98.

²⁵ Παπαδάκης *Ρέθυμνο 1900-1950*, σ. 97-98.

²⁶ Άλλοι κινηματογράφοι που λειτούργησαν στο Ρέθυμνο τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα ήταν: ο «Απόλλων» που ήταν θερινός αλλά δεν γνωρίζουμε την ακριβή περίοδο λειτουργίας του, τα «Διονύσια», επίσης θερινό που λειτούργησε τη δεκαετία του 1940 και το «Παλλάς» που ήταν χειμερινός και λειτούργησε γύρω στα 1950. Παπαδάκης, *Ρέθυμνο 1900-1950*, σ. 96-98.

όσο και στην επαρχία ήταν ραγδαία. Για παράδειγμα, τη χρονιά 1965-66 υπήρχαν 830 χειμερινοί κινηματογράφοι συνολικά στην Ελλάδα, την επόμενη χρονιά ανέβηκαν τους 891 για να φτάσουν το 1970 να αριθμούνται 1062 αίθουσες.²⁷ Για τους θερινούς δεν υπάρχει αντίστοιχη αναφορά για όλη την Ελλάδα, όμως ο πίνακας θερινών κινηματογράφων της Αθήνας, του Πειραιά και των περιχώρων είναι ενδεικτικός για την αύξηση του αριθμού τους: 445 αίθουσες το 1965, 464 την επόμενη χρονιά και 542 το 1970.²⁸

Στο Ρέθυμνο το 1966 λειτουργούσαν οι εξής κινηματογράφοι: οι θερινοί «Αστέρια», «Θασις» και «Εσπερος», οι χειμερινοί «Καρτάλειον» και «Απόλλων» και η «Ευφροσύνη» που λειτουργούσε όλον το χρόνο. Το καλοκαίρι εκείνης της χρονιάς προστέθηκε σε αυτούς και το σινεμά «Παντελής».

Το σινεμά «Παντελής» αποτελεί μία ενδιαφέρουσα περίπτωση προς μελέτη καθώς από το έτος ίδρυσής του, το καλοκαίρι του 1966, μέχρι και σήμερα απεικονίζει μέσα από την πορεία του και τις μετατροπές που γνώρισε την ιστορία της πόλης, την εξέλιξη του κινηματογράφου στην Ελλάδα και τις αλλαγές που συνέβησαν σε αυτόν κατά την διάρκεια των 44 χρόνων. Η θέση του, η μικρή επαρχιακή πόλη του Ρεθύμνου, και οι ιδιοκτήτες του, η οικογένεια Λεμονάκη, στοιχειοθετούν σημεία ομοιότητας και διαφοράς με αντίστοιχα επαρχιακά σινεμά ανά την Ελλάδα. Στην ουσία, το σινεμά «Παντελής» υποδηλώνει στην μικρότερη δυνατή κλίμακα, αλλά με ιδιαίτερα χαρακτηριστικό τρόπο, τη θέση που έχουν οι οικογενειακές κινηματογραφικές επιχειρήσεις στο ελληνικό στερέωμα διακίνησης και προβολής ταινιών.

---

²⁷ Χρυσάνθη Σωτηροπούλου, *Ελληνική Κινηματογραφία: 1965-1975 Θεσμικό πλαίσιο-Οικονομική κατάσταση*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1989. σ. 151.

²⁸ Σωτηροπούλου, *Ελληνική κινηματογραφία*, σ. 153.

Ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί η χρονική συνέχεια που χαρακτηρίζει τον συγκεκριμένο κινηματογράφο. Το σινεμά «Παντελής» δεν διέκοψε την λειτουργία του από την ημέρα έναρξης των προβολών του και προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις της κάθε εποχής, όπως θα αναλυθεί περισσότερο παρακάτω, ακολουθώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις αλλά και μεταβάλλοντας το είδος των ταινιών που προέβαλλε χωρίς να αλλάξει όνομα²⁹, τοποθεσία ή ιδιοκτήτες. Η ίδια οικογένεια και πιο συγκεκριμένα η τρίτη γενιά της, διαχειρίζεται και λειτουργεί τον κινηματογράφο μέχρι και σήμερα.

Η καταγραφή των στοιχείων που θα παρουσιαστούν σε αυτήν την εργασία, όπως αναφέρω παραπάνω, αντλήθηκαν κυρίως από τοπικές εφημερίδες της εποχής, από τα αρχεία του κινηματογράφου και σε μεγάλο μέρος από τις προφορικές αφηγήσεις και μαρτυρίες του Λευτέρη Λεμονάκη, ενός εκ των τριών αδερφών, που υπήρξε ο πρώτος μηχανικός του κινηματογράφου, αυτός που κατά κύριο λόγο και για πολλές δεκαετίες ενασχολούνταν με το μηχανικό μέρος της λειτουργίας του σινεμά και τις επιλογές των ταινιών. Σήμερα, τα ηνία σε αυτό το λειτουργικό μέρος κρατά ο γιός του Μανώλης, ο οποίος επίσης συνέβαλε στην συλλογή πληροφοριών απαραίτητων για αυτήν την εργασία.

Στην αρχή της εργασίας μου θα αναφερθώ στην ιστορία της οικογένειας Λεμονάκη και στις συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε την απόφαση να λειτουργήσει ένα θερινό σινεμά. Στην συνέχεια θα μελετήσω την πορεία του κινηματογράφου από τα πρώτα χρόνια των προβολών του στα τέλη της δεκαετίας του 1960 μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990. Θα εστιάσω στις μεταβολές και τροποποιήσεις που πραγματοποιήθηκαν στην αίθουσα και στον υλικοτεχνικό εξοπλισμό, κάνοντας μία ιδιαίτερη αναφορά στους μηχανικούς και στις μηχανές που χρησιμοποιήθηκαν στον

---

²⁹ Εκτός μίας μικρής μετατροπής, η οποία έγινε όταν δημιουργήθηκε η δεύτερη αίθουσα του κινηματογράφου και τότε ονομάστηκε «Cineland Pantelis».

κινηματογράφο τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του. Ακόμα θα αναφερθώ στο σύστημα διανομής ταινιών και στις εταιρίες με τις οποίες συνεργάστηκε ο κινηματογράφος. Το τελευταίο μέρος της εργασίας θα το αφιερώσω στις ταινίες που προβλήθηκαν αυτές τις δεκαετίες συγκρίνοντας στοιχεία και βγάζοντας συμπεράσματα για τα εισιτήρια που έκοψαν.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω για την πολύτιμη βοήθειά τους, τον χρόνο τους και την υπομονή τους τα μέλη της οικογένειας Λεμονάκη και ιδιαίτερα τον Λευτέρη Λεμονάκη και τον γιό του Μανώλη. Επίσης, τον Αντώνη Πλευράκη και τέλος την καθηγήτριά μου.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΛΕΜΟΝΑΚΗ

Ο κινηματογράφος «Παντελής» βρίσκεται στο Ρέθυμνο, στην οδό Εμμ. Πορτάλιου 5. Από την αρχή της λειτουργίας του τον Ιούνιο του 1966 μέχρι και σήμερα ανήκει στην οικογένεια Λεμονάκη. Η οικογένεια Λεμονάκη ζούσε στο χωριό Άνω Μέρος της επαρχίας Αμαρίου, του νομού Ρεθύμνου. Ο πατέρας της οικογένειας, Μανώλης, ήταν μαραγκός και παράλληλα ασχολούνταν με αγροτικές εργασίες. Το 1954 η οικογένεια κληρονόμησε 500.000 δρχ από τον συγγενή τους Παντελή Χανδράκη που ζούσε στην Βοστώνη των Η.Π.Α. Με αυτά τα χρήματα η οικογένεια αγόρασε μία έκταση ενός στρέμματος έναντι του ποσού των 170.000 δρχ στο σημείο που βρίσκεται σήμερα ο κινηματογράφος, και ακολουθώντας το έντονο ρεύμα της πληθυσμιακής μετατόπισης της εποχής στα αστικά κέντρα, μετακόμισε στο Ρέθυμνο. Η περιοχή, η οποία ονομάζεται σήμερα Καλλιθέα, την δεκαετία του 1950 ήταν πολύ αραιοκατοικημένη καθώς βρίσκονταν πολύ μακριά για τα δεδομένα της εποχής από την πόλη του Ρεθύμνου και αρχικά η αντίδραση συγγενών και οικείων της οικογένειας στην επένδυση ενός τόσο μεγάλου ποσού μακριά από το κέντρο της πόλης ήταν αρνητική και αρκετές φορές σκωπτική. Σήμερα, μετά από τέσσερις δεκαετίες αστικής ανάπτυξης και πυκνής ρυμοτομίας, το σημείο θεωρείται κεντρικό.

Αφού η οικογένεια Λεμονάκη μεταφέρθηκε στην πόλη, ο Μανώλης Λεμονάκης συνέχισε να δουλεύει ως μαραγκός και ταυτόχρονα εμπορεύονταν προϊόντα παραγωγής του, όπως ρακί και κρασί από το χωριό, στους πρόσφυγες που κατοικούσαν τότε στην περιοχή. Στα τέλη της δεκαετίας του 1950 ο Μανώλης και η σύζυγός του Μαρία επαναλειτούργησαν ένα χώρο που βρισκόταν μέσα στην

περιουσία τους, γνωστό από παλιότερα στους κατοίκους της περιοχής ως «το καφενείο του Καβρού».³⁰ Το καινούργιο καφενείο ονομάστηκε Πασχαλιά, από ένα δέντρο πασχαλιάς που υπήρχε στο οικόπεδο εξαρχής. Σύντομα έγινε δημοφιλής χώρος συγκέντρωσης των περιοίκων, γνωστό για τους μεζέδες που ετοίμαζε η Μαρία.

Αρκετά χρόνια αργότερα και ενώ το σινεμά είχε παγιωθεί ως σημαντικό μέσο ψυχαγωγίας των μεσαίων και κατώτερων τάξεων στην Ελληνική πραγματικότητα, η οικογένεια αποφάσισε να ανοίξει ένα θερινό σινεμά πλάι στο καφενείο. Η ιδέα προήλθε από μία τυχαία συζήτηση στο καφενείο μεταξύ γνωστών και γειτόνων. Παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχε καμία ανάλογη εμπειρία και εκφράζονταν αμφιβολίες και φόβοι από μέλη της οικογένειας, ο Μανώλης προχώρησε στην υλοποίηση του σχεδίου. Όλη η οικογένεια ενεπλάκη στο εγχείρημα. Κάθε μέλος της συνέβαλε με τον τρόπο του και ανάλογα με την δεξιότητά του στη νέα επιχείρηση. Ο Μανώλης, ως μαραγκός, κατασκεύασε το ξύλινο μεγάφωνο ενώ η Μαρία ανέλαβε την καντίνα του κινηματογράφου η οποία ακόμα και σήμερα φημίζεται για τα σουβλάκια, που οι θεατές μπορούν να καταναλώσουν παρακολουθώντας την ταινία. Τέλος, τα παιδιά τους Γιάννης, Λευτέρης, Πάτρα και Διονύσης φρόντισαν για τα διαδικαστικά έγγραφα, την καθαριότητα, τα εισιτήρια και τις υπόλοιπες αναγκαίες εργασίες.

Το όνομα που επιλέχθηκε για το θερινό σινεμά ήταν το όνομα του κληροδότη της οικογένειας «Παντελής». Ένα ομολογουμένως ασυνήθιστο κύριο όνομα για κινηματογράφο εφόσον η συνηθισμένη κλίμακα ονομάτων των ελληνικών χώρων προβολών περιελάμβανε τοπωνύμια, όπως «Κεντρικόν» ή «Ίλιον», αρχαία ελληνικά ονόματα, όπως «Ελλη» ή «Απόλλων», αφηρημένες έννοιες, όπως «Εσπερος» ή ξένες λέξεις, όπως «Μετροπόλιταν».³¹ Το γεγονός ότι επιλέχθηκε το όνομα του συγγενή, με

---

³⁰ Αθηνά Πετρακάκη, *Πυξίδα: οδηγός στην ιστορία του Ρεθύμνου*, Ρέθυμνο, 2008, σ. 120.

³¹ Νικ. Γ. Κοντοσόπουλος, «Η ονοματολογία των αιθουσών κινηματογράφου», στο Δανιήλ Ορφανουδάκης, *Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα*, σ. 104-106.

τα χρήματα του οποίου η οικογένεια ξεκίνησε μία καινούργια ζωή, τονίζει τον οικογενειακό χαρακτήρα της νέας αυτής επιχείρησης.

Ο λόγος που οδήγησε την οικογένεια να επενδύσει στην κατασκευή ενός κινηματογράφου χωρίς να έχει καμία πρότερη σχέση με αυτού του είδους τις επιχειρήσεις οφείλεται στην τεράστια ανάπτυξη του κινηματογράφου στην Ελλάδα, τόσο σε επίπεδο παραγωγής όσο και εκμετάλλευσης, μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Όπως παρατηρεί η Χ. Σωτηροπούλου, την πενταετία 1965-1970 «υπάρχει μία παραγωγική έκρηξη πρωτοφανής για τα ελληνικά δεδομένα, η οποία συνδυάζεται με μία αύξηση στον αριθμό των αιθουσών».³² Φυσικό επακόλουθο ήταν η αύξηση του κοινού, γεγονός που καθιστούσε τις κινηματογραφικές επιχειρήσεις σίγουρη και προσοδοφόρα επένδυση.

Η διαχείριση του κινηματογράφου πέρασε με τα χρόνια στα αγόρια της οικογένειας Γιάννη, Λευτέρη και Διονύση και η επιχείρηση ονομάστηκε Αφοι Λεμονάκη. Ο Γιάννης ήταν υπεύθυνος για τα εισιτήρια, ο Λευτέρης είχε αναλάβει το μηχανικό μέρος και την διακίνηση των ταινιών και ο Διονύσης λειτουργούσε το κυλικείο του σινεμά. Σήμερα παραμένουν στις θέσεις τους αλλά παράλληλα συμμετέχουν ενεργά και τα παιδιά τους.

---

³² Σωτηροπούλου, *Ελληνική Κινηματογραφία*, σ. 13.

ΘΕΡΙΝΟ ΣΙΝΕΜΑ (1966-1979)

Το θερινό σινεμά εγκαινιάστηκε το Σάββατο 16 Ιουλίου 1966 και λειτούργησε ως αποκλειστικά καλοκαιρινός χώρος προβολών μέχρι το 1979, δηλαδή για 13 χρόνια περίπου. Η χωρητικότητά του ήταν 250 θέσεις. Ο εξοπλισμός του κινηματογράφου ήταν λιτός: μία μηχανή προβολής, η οθόνη, καρέκλες καφενείου της εποχής και ένα ξύλινο megάφωνο. Κατά την διάρκεια των διαλειμμάτων παιδιά με καλάθια πουλούσαν λεμονάδες και πορτοκαλάδες, ενώ όσοι επιθυμούσαν αγόραζαν τα περίφημα σουβλάκια από ένα παραθυράκι που συνέδεε το σινεμά με το γειτονικό καφενείο «η Πασχαλιά». Λιτός ήταν και ο περιβάλλον χώρος. Λίγα λουλούδια ήταν το μόνο στολίδι.

Η έναρξη του καινούργιου κινηματογράφου, το όνομά του και η τοποθεσία του, διαφημιζόταν μια βδομάδα πριν στον τοπικό τύπο. Συγκεκριμένα πριν την έναρξη της λειτουργίας του δημοσίευε ο τοπικός τύπος : *«Ο νέος κινηματογράφος που θ' αρχίσει προσεχώς την προβολή μίας σειράς εκλεκτών ταινιών. Στην συνοικία Καλλιθέα. Το Σινέ Παντελής προσεχώς»*. Την πρώτη μέρα προβολής, μια ανακοίνωση στην τοπική εφημερίδα *Ρεθεμνιώτικα Νέα* ανέφερε τα ακόλουθα: *«Με τα σημερινά εγκαίνια του κινηματογράφου Σινέ Παντελής μία αίθουσα ακόμα έρχεται να προστεθεί στην υπηρεσία της ψυχαγωγίας των συμπολιτών μας. Η διαρκής αυξανόμενη επιθυμία του κοινού για ψυχαγωγία –ιδιαιτέρως των λαϊκών τάξεων με τα περιορισμένα οικονομικά μέσα- παρέχει τις δυνατότητες να προσελκύουν τους φίλους της 7^{ης} τέχνης οι σάλες των κινηματογράφων μας και να χαρίζουν με το φθηνότερο τρόπο ένα θέαμα που συνήθως μορφώνει και συνάμα διασκεδάζει. Υποδεχόμαστε με*

αυτά τα αισθήματα την αίθουσα του Σινε Παντελή και ευχόμεθα στους ιδιοκτήτες της κάθε πρόοδο και ευδοκίμηση».

Επίσης, την ημέρα της πρώτης προβολής του δημοσιεύτηκε το ακόλουθο δελτίο τύπου: «*ΣΙΝΕ ΠΑΝΤΕΛΙΣ, τηλ. 9241. Σήμερα πανηγυρική έναρξις του Νέου Κινηματογράφου. Μ'ένα πρόγραμμα εκλεκτό από ταινίες ελληνικής και παγκοσμίου παραγωγής. Και σαν αρχή μία ταινία για τους φίλους της μεγάλης περιπέτειας ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΓΕΡΑΚΙ ΕΠΙΤΙΘΕΤΑΙ Έγχρωμον, Σινεμασκόπ, Κατάλληλον. Με τον γίγαντα της οθόνης ΛΕΞ ΜΠΑΡΚΕΡ. Τη Δευτέρα 7 ΩΡΕΣ ΜΑΧΗΣ. Γουέστερν 100% Έγχρωμο Σινεμασκόπ*»³³

Παράλληλα με τις διαφημίσεις στον τοπικό τύπο, ο Λευτέρης νοίκιασε ένα ταξί και μία κόρνα (μεγάφωνο) και γύρισε όλο το τότε Ρέθυμνο καθώς και τα περιχώρά του, πχ τα Περιβόλια, τα Μυσίρια κτλ, διαλαλώντας την λειτουργία του καινούργιου κινηματογράφου και ενημερώνοντας το κοινό για τις ταινίες που επρόκειτο να παίξει. Δεν υπήρξε, όμως, αυτή η μοναδική φορά που ο κινηματογράφος ενημέρωνε έτσι τους κατοίκους του Ρεθύμνου. Σε πολλές περιπτώσεις αργότερα, ιδιαίτερα όταν παιζόταν κάποια ιδιαίτερα εμπορική ταινία, ο Λευτέρης νοίκιαζε ένα ταξί και ανακοίνωνε το πρόγραμμα του «Παντελή» στους δρόμους της πόλης. Ένας τρίτος τρόπος διαφήμισης της εποχής ήταν τα φείγ βολάν, στα οποία ανακοινώνονταν η ταινία της ημέρας ή οι προσεχείς προβολές και τα οποία μοιράζονταν είτε μέσα στον κινηματογράφο είτε στο δρόμο.³⁴

Ο πρώτος αυτός θερινός κινηματογράφος αποτέλεσε την πρώτη ενασχόληση της οικογένειας με τις κινηματογραφικές επιχειρήσεις. Από την αρχή της λειτουργίας της αίθουσας φάνηκε ότι η επιλογή της οικογένειας ήταν μία επιτυχημένη

---

³³ *Ρεθεμνιώτικα Νέα*, 16/07/1966, τ. 297.

επιχειρηματική κίνηση. Ο κόσμος συνέρεε τακτικά για να παρακολουθήσει τις προβολές και όπως θυμάται ο Λευτέρης Λεμονάκης, ακόμα και με αντίξοες καιρικές συνθήκες το κοινό παρέμενε με ομπρέλες να δει την ταινία³⁵.

Σύμφωνα με τις προφορικές μαρτυρίες, το κοινό της εποχής ήταν ιδιαίτερα εκφραστικό στις αντιδράσεις του. Στις δραματικές ταινίες και στα «τούρκικα» εξέφραζε έντονα τη συγκίνησή του, ενώ στις κωμωδίες φώναζε και γελούσε. Η προσέλευση του κόσμου ήταν τόσο πυκνή, που κάθε βράδυ ένας χωροφύλακας επέπτευε την είσοδο του στο σινεμά για τη ρύθμιση του κόσμου και την αποφυγή επεισοδίων. Το εισιτήριο κόστιζε 3 δρχ και ένας εφοριακός επισκέπτονταν τον κινηματογράφο συχνά για να ελέγχει και να καταμετρά τα εισιτήρια.

---

³⁴⁻³⁵ Δυστυχώς δεν έχουν σωθεί καταγεγραμμένα στοιχεία ή κάποιου είδους αρχείο από εκείνη την πρότερη περίοδο λειτουργίας του κινηματογράφου Παντελή. Όλες οι πληροφορίες προέρχονται από προφορικές μαρτυρίες και από συνεντεύξεις μελών της οικογένειας Λεμονάκη.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΕΣ

Η πρώτη μηχανή προβολής του κινηματογράφου ήταν μάρκας Maliverno. Οι μηχανές αυτές ήταν Ιταλικής προέλευσης και κατασκευάζονταν εκεί τη δεκαετία του 1960. Προβάλανε με σύστημα «διπλής μάντας», δηλαδή η εικόνα και ο ήχος παίζονταν χωριστά, και το φιλμ που χρησιμοποιούσαν ήταν 35mm. Επάνω στη μηχανή υπήρχε μία στρογγυλή ταμπέλα με το σταυρό της Μάλτας όπου αναγραφόταν: P. MALINVERNO, MALNATE-MILANO, S. N³⁶. Η οικογένεια Λεμονάκη προμηθεύτηκε την πρώτη αυτή μηχανή προβολής από μία εταιρία διανομής ταινιών με την επωνυμία «Βασιλιάδης και Μπαροτσάκης», που είχε έδρα στο Ηράκλειο. Η μηχανή αγοράστηκε με την συμφωνία ότι θα ερχόταν ένας χειριστής να την λειτουργεί, εφόσον σύμφωνα με την νομοθεσία λειτουργίας κινηματογράφων, ήταν απαραίτητη η παρουσία ενός διαπιστευμένου μηχανικού. Έτσι την πρώτη χρονιά λειτουργίας ήρθε από το Ηράκλειο για μία καλοκαιρινή περίοδο, ο Μίνως Μπαροτσάκης, στον οποίο η οικογένεια Λεμονάκη παρείχε στέγη και διατροφή, για να χειρίζεται την μηχανή προβολής. Την δεύτερη χρονιά, το 1967, η οικογένεια προσέλαβε τον Μανώλη Πολάκη από τα Χανιά. Τα τρία αδέρφια Πολάκη ήταν ιδιοκτήτες του τότε θερινού σινεμά «Ελληνίς» (ο οποίος λειτουργεί μέχρι σήμερα στα Χανιά) υπό την ίδια διεύθυνση με πέντε αίθουσες προβολών. Διέμεινε και αυτός μαζί με την οικογένεια Λεμονάκη για έναν χρόνο ως υπεύθυνος για τις προβολές. Σύμφωνα με την μαρτυρία του Λευτέρη Λεμονάκη, η οικογένεια έμαθε πολλά από τον μηχανικό της εκείνη την χρονιά. Ο Πολάκης είχε ήδη μεγάλη εμπειρία από τον

---

³⁶ <http://www.tainiothiki.gr/Museum/object/22>, (πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2011)

δικό του κινηματογράφο και ένα από τα πράγματα που καθιέρωσε και που συνέχισε η οικογένεια Λεμονάκη μέχρι σχεδόν την δεκαετία του 1990 ήταν η φωνή voice over που ακουγόταν από τον θάλαμο προβολής κατά την διάρκεια των λεγόμενων «προσεχώς», δίνοντας πληροφορίες για τις ταινίες που επρόκειτο να προβληθούν, όπως η ημερομηνία προβολής και η υπόθεση. Ο Πολάκης ήταν ιδιαίτερα περιγραφικός και γλαφυρός στις περιγραφές του, χρησιμοποιώντας δραματικές εκφράσεις για να διαφημίζει τις ταινίες. Για παράδειγμα, θυμάται χαρακτηριστικά ο Λευτέρης, παρουσιάζοντας μία ταινία γουέστερν ο χειριστής φώναζε στο μικρόφωνο: «Σείεται η οθόνη από την βροχή των σφαιρών και από το όργιο του αίματος...». Η συνήθεια να προλογίζονται οι ταινίες από τον χειριστή της μηχανής συνεχίστηκε και τις επόμενες δεκαετίες, δημιουργώντας ένα γραφικό χαρακτηριστικό που ήταν γνωστό στους θεατές και πελάτες του κινηματογράφου.

Την τρίτη χρονιά, οι οικογένεια προσέλαβε έναν Ρεθυμνιώτη, τον Νίκο Τρουλίτη, του οποίου η παρουσία όμως ήταν καθαρά τυπική. Ο Λευτέρης και ο πατέρας του Μανώλης είχαν μάθει πλέον να λειτουργούν την μηχανή προβολής και έτσι ο Τρουλίτης δεν μπήκε σχεδόν ποτέ στην καμπίνα. Εκείνη τη χρονιά, το 1968, ο Λευτέρης ταξίδεψε για την Αθήνα και πέρασε τις εξετάσεις για την άδεια χειρισμού της μηχανής στο Υπουργείο Βιομηχανίας (εικ.3).

ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΑΙΘΟΥΣΑ

Το 1979 η οικογένεια Λεμονάκη αποφάσισε να μετατρέψει το θερινό σινεμά σε χειμερινό, παρά την κρίση που είχε επιφέρει η τηλεόραση στην Ελληνική κινηματογραφία και στα έσοδα των κινηματογράφων, κρίνοντας ότι τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο μία τέτοια κίνηση θα ήταν επιχειρηματικά επιτυχημένη. Κάποιοι κινηματογράφοι όπως ο «Έσπερος» και η «Όασις», είχαν κλείσει και κάποιοι άλλοι, όπως η «Ευφροσύνη», είχαν στρέψει αποκλειστικά το ενδιαφέρον τους σε ακατάλληλες ερωτικές ταινίες³⁷. Εξαιτίας της μείωσης των αιθουσών στο Ρέθυμνο, η οικογένεια Λεμονάκη πίστεψε ότι θα προσέλκυε ένα μεγάλο μέρος του κοινού του Ρεθύμνου με την καινούργια του επένδυση.

Τα χρήματα για τις απαραίτητες εργασίες διαμόρφωσης του χώρου δεν ήταν αρκετά και έτσι οι αλλαγές περιορίστηκαν στις απολύτως απαραίτητες. Η μηχανή και το megάφωνο έμειναν τα ίδια καθώς επίσης και οι καρέκλες, τουλάχιστον στην αρχή. Οι θέσεις αυξήθηκαν στις 350. Το καινούργιο σινεμά λειτουργούσε χειμώνα και καλοκαίρι, καθώς η οροφή ήταν κινούμενη και μετά τη δύση του ηλίου άνοιγε. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα η αίθουσα θερμαινόταν με γκαζάκια και το καλοκαίρι η κινούμενη οροφή λειτουργούσε και σαν φυσικός εξαερισμός. Όμως η μηχανή Maliverno δεν άντεξε τις πολύωρες προβολές και μετά από λίγο καιρό χάλασε. Ο Λευτέρης ενημερώθηκε ότι ένας κινηματογράφος στη Σητεία είχε κλείσει εκείνον τον καιρό και την ίδια μέρα που χάλασε η μηχανή Maliverno, δανείστηκε ένα φορηγάκι

---

³⁷ Η πληροφορία αυτή προέρχεται από τη στήλη κινηματογράφων της εφημερίδας *Ρεθεμνιώτικο Βήμα*, το 1979.

και με έναν φίλο του ταξίδεψαν νύχτα μέχρι εκεί. Αγόρασαν τη μηχανή για 100.000 δρχ και γύρισαν την ίδια μέρα, ώστε να την στήσουν για να μη χαθεί καμία μέρα προβολή

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 οι κινηματογράφοι του Ρεθύμνου, όπως και της υπόλοιπης Ελλάδας, αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα, καθώς τα εισιτήρια που έκοβαν είχαν μειωθεί κατακόρυφα.³⁸ Εντούτοις, ο πληθυσμός του Ρεθύμνου είχε αυξηθεί, από το 1961 που είχαν καταγραφεί 14.999 κάτοικοι, το 1981 ο αριθμός είχε ανέλθει στους 17.736.³⁹ Επίσης, από το 1977-1978 είχε ξεκινήσει τη λειτουργία του το Πανεπιστήμιο Ρεθύμνου, αρχικά με μία μόνο σχολή, τη Φιλοσοφική. Τα επόμενα χρόνια οι Σχολές αυξήθηκαν και μαζί και ο αριθμός των φοιτητών που πλέον διέμεναν στο Ρέθυμνο. Παρ' όλα αυτά, σημαντικά σινεμά της πόλης, στράφηκαν στις αισθησιακές ταινίες, ενώ άλλα έκλεισαν, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Το σινεμά «Παντελής» συνέχισε τις προβολές του και κατάφερε να κρατήσει το κοινό του παίζοντας μεγάλες εμπορικές και καλλιτεχνικές επιτυχίες. Συνεργάστηκε με την εταιρία διανομής *Δαμασκηνός Μιχαηλίδης* και πρόβαλε στην αίθουσά του σημαντικές ταινίες από το 1979 και μετά, προσελκύοντας το κοινό της πόλης. Με αυτόν τον τρόπο, επενδύοντας δηλαδή σε σημαντικές ταινίες και υπολογίζοντας σε ένα υπαρκτό κοινό, ο «Παντελής» κατάφερε μέσα σε μία περίοδο κινηματογραφικής κρίσης να επιβιώσει και να αποκτήσει ένα σταθερό αριθμό θεατών. Λεπτομερέστερη και αναλυτικότερη αναφορά σε ταινίες που προβλήθηκαν από τον κινηματογράφο θα ακολουθήσει στο κεφάλαιο ΤΑΙΝΙΕΣ.

---

³⁸ Πάνος Κουάνης, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα, 1944-1999*, Αθήνα, εκδ. Finatec A.E., 2001, σ.72

³⁹ Λευτέρης Κρυσοβρυσανάκης, *Πανόραμα Ρεθύμνου*, Ρέθυμνο, 2006, σ.2.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

Ακολουθώντας την ανάγκη για εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση του χώρου και της τεχνολογίας, στοιχεία, απαραίτητα για την βιωσιμότητα μίας αίθουσας, το σινεμά «Παντελής» προχώρησε σε καίριες και σημαντικές αλλαγές τόσο στην υποδομή του όσο και στα μηχανήματα προβολής και ήχου με ανακαινίσεις και επενδύσεις.

Η πρώτη σημαντική ανακαίνιση έγινε το 1997, όταν αναμορφώθηκε το λόμπυ της εισόδου και το κυλικείο ενώ στην αίθουσα προβολής άλλαξαν η οθόνη και η διάταξη των καθισμάτων. Ο αριθμός θέσεων μειώθηκε στις 318 τοποθετήθηκε κεντρικός κλιματισμός και ο ήχος από αναλογικός έγινε DOLBY Surround.

Η δεύτερη ανακαίνιση έγινε το 2009 και ήταν ιδιαίτερα ριζική. Η λειτουργία του κινηματογράφου έπαψε τον Απρίλιο και σε σύντομο χρονικό διάστημα άλλαξε εντελώς η εικόνα της αίθουσας με καινούριο πλωτό δάπεδο, καινούρια οθόνη, ανανεωμένο διάκοσμο και τροποποίηση των καθισμάτων του εξώστη. Η πιο μεγάλη αλλαγή, όμως, αφορούσε στα τεχνικά και τεχνολογικά γνωρίσματα. Το ηχοσύστημα της αίθουσας που είχε ήδη αναβαθμιστεί από τον Μάιο 2005 από αναλογικό Dolby σε ψηφιακό Dolby βελτιώθηκε με καινούργιους επεξεργαστές ήχου, ενισχυτές και ηχεία. Επίσης, τοποθετήθηκε η μηχανή προβολής Kinoton, ένα αυτόματο μηχάνημα που ρυθμίζει όλες τις λειτουργίες της αίθουσας (φώτα, πόρτες, αλλαγές φακών, διάλειμμα κτλ). Τον Απρίλιο του 2009 που εγκαταστάθηκε ο συγκεκριμένος εξοπλισμός ήταν ό,τι πιο σύγχρονο υπήρχε στην τεχνολογία προβολής ταινιών, σύμφωνα με τη μαρτυρία του Μανώλη Λεμονάκη, ο οποίος μετά από έρευνα επέλεξε το

συγκεκριμένο σύστημα . Τα μηχανήματα μεταφέρθηκαν οδικώς από τη Δανία, την Αμερική και τη Γερμανία.

Η χρηματοδότηση για αυτές τις μετατροπές στον χώρο και την υποδομή έγινε με τη συγχρηματοδότηση ενός Ευρωπαϊκού προγράμματος. Το πρόγραμμα αυτό κάλυψε το 50% περίπου των εξόδων ενώ τα χρήματα εισπράχθηκαν από την επιχείρηση αρκετούς μήνες μετά την ολοκλήρωση της ανακαίνισης.

Η σημαντικότερη αλλαγή που συνέβη τις τελευταίες δεκαετίες στον κινηματογράφο πραγματοποιήθηκε το 1998 και είναι η δημιουργία μίας δεύτερης, μικρότερης αίθουσας στον ίδιο χώρο που επέφερε και τη μετονομασία του σε «Cineland Pantelis». Παρακολουθώντας τις εξελίξεις της εποχής και ακολουθώντας τις νέες τάσεις, οι ιδιοκτήτες του κινηματογράφου αποφάσισαν λίγο μετά την εμφάνιση των πολυκινηματογράφων στην Ελλάδα, να επενδύσουν σε μία δεύτερη αίθουσα. Ήδη από τη δεκαετία του 1980, οι πολυκινηματογράφοι (cineplex) είχαν κάνει την εμφάνισή τους στην Αμερική. Ήταν η απάντηση της Αμερικάνικης κινηματογραφικής βιομηχανίας στην κρίση που είχαν επιφέρει τα συνδρομητικά κανάλια και το βίντεο⁴⁰. Στη θέση των κινηματογράφων με μία μεγάλη αίθουσα, δημιουργήθηκαν χώροι με περισσότερες μικρότερες αίθουσες, που πρόσφεραν ποικιλία θεάματος, άρτια τεχνολογική υποδομή και ευχάριστο και μοντέρνο περιβάλλον.

Στην Ελλάδα, έκανε την εμφάνισή του το πρώτο multiplex το 1997 και «ταυτόχρονα ο πρώτος κύκλος στην αλυσίδα της Village Roadshow, της Αυστραλιανής πολυεθνικής που δραστηριοποιείται σε ένα ευρύ φάσμα ψυχαγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, από την Ιταλία και την Ουγγαρία μέχρι τη

---

⁴⁰ Douglas Gomery, "Building a movie theatre giant: The Rise of Cineplex Odeon" στο Tino Balio (ed), *Hollywood in the Age of Television*, 1990, Unwin Hyman, Boston, σ. 389.

Μαλαισία και τα νησιά Φίτζι»⁴¹. Το Village Centre Αμαρουσίου, το οποίο λειτούργησε μέχρι το 2007, είχε δέκα μικρές και μεσαίες αίθουσες, συνολικής χωρητικότητας 2.431 θεατών, με ψηφιακά συστήματα ήχου και ευέλικτο πρόγραμμα προβολών προκειμένου να είναι ελκυστικό σε μεγάλο φάσμα ηλικιών και κοινωνικών ομάδων.⁴² Στην Κρήτη δημιουργήθηκε για πρώτη φορά δεύτερη αίθουσα στο Ηράκλειο στον κινηματογράφο «Βιτσέντζος Κορνάρος» το 1997.⁴³

Η δεύτερη αίθουσα του κινηματογράφου «Παντελής» λειτούργησε για πρώτη φορά στις 26 Σεπτεμβρίου 1998. Ο μηχανικός Δημήτρης Αξιώτης που ανέλαβε την κατασκευή είχε στο ενεργητικό του δημιουργία πολλών κινηματογράφων στην Αθήνα, όπως το *Αθήναιον* στην Βασ. Σοφίας, το *Άστορ* στη Σταδίου και το *Cineplex Cinropolis* στη Γλυφάδα, αλλά και άλλων αιθουσών στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Η νέα αίθουσα, μοντέρνα με λιτές γραμμές, εξοπλίστηκε με καινούργιο υλικοτεχνικό εξοπλισμό. Τα ισπανικά καθίσματα Figueras τοποθετήθηκαν πάνω στο πλωτό πάτωμα, με το οποίο εξοπλίστηκε και η πρώτη αίθουσα στην ανακαίνιση του 2009, μία τεχνολογία κατασκευής δαπέδων που ηχομονώνουν και επιτρέπουν στον θεατή να «αισθάνεται» τη δράση της ταινίας.

Επιπλέον, ακολουθώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις, το «Cineland Pantelis» ήταν ένας από τους πρώτους κινηματογράφους στην Ελλάδα που δημιούργησε στο διαδίκτυο το δικό του site, τον Οκτώβριο του 2001.⁴⁴ Ο ιστότοπος παρέχει

---

⁴¹ Εκκε, http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_cinema/Cinema99/Cinema99.htm (πρόσβαση 4 Ιουνίου 2011)

⁴² Εκκε, http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_cinema/Cinema99/Cinema99.htm (πρόσβαση 4 Ιουνίου 2011)

⁴³ Τζαγκαράκης, *Καταγραφή των κινηματογραφικών αιθουσών στο Ηράκλειο Κρήτης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ως το 2004*, Ηράκλειο, 2005 σ. 78.

⁴⁴ Η πληροφορία βασίζεται σε μαρτυρία του Μανώλη Λεμονάκη. Σύμφωνα με αυτήν, εκείνη τη χρονιά μόνο δύο κινηματογράφοι στην Θεσσαλονίκη, το «Μετροπόλιταν» και ο «Έσπερος» και ο «Μετροπόλ» στη Ρόδο είχαν αναρτήσει τα δικά τους site στο Ίντερνετ.

πληροφορίες για τις ταινίες που προβάλλονται και τα «προσεχώς», λίγα λόγια και φωτογραφίες για τους χώρους, κινηματογραφικά νέα και αφιερώματα σε ελληνικές ταινίες που γυρίστηκαν στην Κρήτη. Ο Μανώλης Λεμονάκης έχοντας παρευρεθεί ως παρατηρητής ή ως μέλος της παραγωγής στα γυρίσματά τέτοιων ταινιών, όπως το *Urania*, *Πρώτη φορά νονός*, *Γαμήλιο πάρτυ*, τροφοδοτεί τόσο τον ιστότοπο όσο και τον τοπικό τύπο με άρθρα και συνεντεύξεις των συντελεστών τους (εικ 25-26). Η διεύθυνση στο διαδίκτυο είναι www.cinelandpantelis.gr

ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΑΙΝΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Στην Ελλάδα, τα χρόνια μετά το 1940 όταν το σινεμά είχε γίνει ιδιαίτερα λαοφιλές και έντονα συνυφασμένο με την διασκέδαση των λαϊκών τάξεων, οι εταιρίες διανομής επέβαλαν στις αίθουσες πακέτα ταινιών. Η μέθοδος αυτή, γνωστή ως block booking, εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις ΗΠΑ στις αρχές του 20^{ου} αιώνα⁴⁵ και σύντομα οι κυρίαρχες αμερικάνικες εταιρίες διανομής την επέβαλαν στις χώρες εξαγωγής των ταινιών τους. Αυτό πρακτικά σήμαινε ότι κάθε αίθουσα ‘αγόραζε’ μία ομάδα ταινιών, ανάμεσα στις οποίες υπήρχαν κάποιες εμπορικές και πολυαναμενόμενες από το κοινό ταινίες, στις οποίες έπαιζαν γνωστοί ηθοποιοί και αρκετές ταινίες ‘δευτέρας διαλογής’ που δεν θεωρούνταν ιδιαίτερα εμπορικές. Για παράδειγμα, αν παρατηρήσουμε τις ταινίες που πρόβαλε ο «Παντελής» τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας του, το 1966 και το 1967 θα αναγνωρίσουμε στους τίτλους ελληνικές ταινίες με γνωστούς ηθοποιούς. Χαρακτηριστικοί τίτλοι είναι οι κωμωδίες με τον Θανάση Βέγγο «Ο Ιππόλυτος και το βιολί του», «Ο Καταφερτζής» και τον Γιάννη Γκιωνάκη «Ο Γιάννης τα ‘κανε θάλασσα» αλλά και αρκετά κοινωνικά δράματα ελληνικής παραγωγής, η οποία ήταν άφθονη εκείνα τα χρόνια, με ηθοποιούς που είχαν τυποποιηθεί στο συγκεκριμένο είδος, όπως ο Νίκος Ξανθόπουλος και η Μάρθα Βούρτση. Επίσης, αμερικάνικες ταινίες δράσης με γνωστούς σταρ του Χόλλυγουντ, όπως η *Νύχτα αγωνίας* με τον Χένρυ Φόντα και *Οι γίγαντες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας* με τον Ρίτσαρντ Χάρισον. Ταυτόχρονα, όμως, οι προβολές σε αυτά τα δύο χρόνια συμπεριλάμβαναν και πολλές άλλες ταινίες που υστερούσαν

---

⁴⁵ Κουάνης, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα 1944-1999*, σ. 69.

είτε στην ποιότητα είτε στην εμπορικότητα των ονομάτων των πρωταγωνιστών τους.⁴⁶ Τέτοιες ταινίες ήταν για παράδειγμα ταινίες δράσης ή γουέστερν χαμηλού προϋπολογισμού αλλά με χαρακτηριστικούς τίτλους, όπως *Ταούρ ο τρομερός* και *Ο Ηρακλής σπάει τα δεσμά του*. Το αποτέλεσμα αυτής της διανομής των ταινιών ήταν να μην υπάρχει ευελιξία στο πρόγραμμα προβολών και να μην δίνεται στον αιθουσάρχη η δυνατότητα να προσαρμόζει τις ταινίες ανάλογα με τα εισιτήρια που κόβουν ή τις επιθυμίες του κοινού.

Στα τέλη της επόμενης δεκαετίας, όταν ο «Παντελής» μετατράπηκε σε χειμερινό, συνεργάστηκε με την εταιρία Δαμασκηνός-Μιχαηλίδης που κυριάρχησε στον κλάδο διανομής κινηματογραφικών προϊόντων από το 1960 μέχρι το 1980⁴⁷, καθώς αντιπροσώπευε τρεις από τις μεγαλύτερες αμερικάνικες εταιρίες, την Metro Goldwyn Mayer, την Universal και την Warner Bros. Ταυτόχρονα, πρόβαλλε ταινίες και από άλλες, μεγάλες εταιρίες όπως οι Σπέντζος Φιλμ, Prooptiki, UIP και ΕΛΚΕ.

Από τη δεκαετία του 1980 και μέχρι τις αρχές του 2000 οι εταιρίες που συνεργάστηκε ο κινηματογράφος είναι: η Odeon (Fox, Weinstein, Summit Entertainment), η Feel Good (Disney), η Audiovisual (Columbia) και η μικρότερη Seven films.

Σήμερα, όμως, οι συνθήκες διανομής ταινιών έχουν αλλάξει. Η πολιτική του block-booking δεν εφαρμόζεται πια. Οι εταιρίες με τις οποίες συνεργάζεται ο κάθε κινηματογράφος παρέχουν μία λίστα των ταινιών της σεζόν και από αυτές ο αιθουσάρχης είναι ελεύθερος να επιλέξει αυτές που επιθυμεί. Έτσι του δίνεται η

---

⁴⁶ Ήταν πολύ δύσκολο στην έρευνα μου να εντοπίσω τις ξένες ταινίες αυτές και να αλιεύσω στοιχεία. Οι καταχωρήσεις των εφημερίδων τις περισσότερες φορές παρέθεταν μόνο τον ελληνικό τίτλο και εξελληνισμένα τα ονόματα των –άγνωστων- ηθοποιών. Όσα στοιχεία κατάφερα να συλλέξω έχουν καταγραφεί στο παράρτημα. Οι εφημερίδες που αποδελτιώθηκαν είναι: *Ρεθεμνιώτικα Νέα*, *Ρεθεμνιώτικο Βήμα* και *Κρητική Επιθεώρηση*.

⁴⁷ Εκκε, http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_cinema/Cinema99/Cinema99.htm (πρόσβαση 4 Ιουνίου 2011).

δυνατότητα να φτιάξει ένα πρόγραμμα προβολών, με ταινίες που θεωρεί ότι θα προσελκύσουν το κοινό και θα κόψουν εισιτήρια.

Όσον αφορά την οικονομική συμφωνία, για κάθε ταινία Α' προβολής που επιλέγει να παίξει ο αιθουσάρχης παραχωρεί το 50% των εισπράξεων στην εταιρία. Επίσης, του χρεώνονται τα μεταφορικά και το διαφημιστικό υλικό. Τα μεταφορικά, ιδιαίτερα για το Ρέθυμνο, είναι περισσότερο δαπανηρά, γιατί η πόλη δεν έχει ακτοπλοϊκή σύνδεση με την Αθήνα και έτσι είναι αναγκαία η μετάβαση στο Ηράκλειο ή στα Χανιά για τις μεταφορές των ταινιών, ενώ το διαφημιστικό υλικό (αφίσες, φωτογραφίες, χάρτινα σταντ) υποχρεούται να το επιστρέψει στην εταιρία ή σε αντίθετη περίπτωση να το πληρώσει.

Είναι φανερό ότι με τέτοιου είδους συμφωνίες τα έσοδα των κινηματογραφικών αιθουσών περιορίζονται αρκετά. Ο φόρος δημοσίων θεαμάτων, ο ΦΠΑ, το ποσοστό των ταινιών και τα έξοδα λειτουργίας αφήνουν ελάχιστα κέρδη στον ίδιο τον κινηματογράφο.

ΤΑΙΝΙΕΣ (1966-1980)

Σε αυτό το κομμάτι της εργασίας μου θα εστιάσω σε κάποιες από τις ταινίες που πρόβαλε ο κινηματογράφος «Παντελής». Δυστυχώς για τα χρόνια από την έναρξή του, το 1966, και μέχρι το 1988 δεν υπάρχουν αξιόλογα αρχεία και πηγές στις οποίες θα μπορούσαν να στηριχθούν κάποια στοιχεία σύγκρισης και συμπεράσματα. Η μοναδική πηγή για αυτό το χρονικό διάστημα είναι ο ημερήσιος τοπικός τύπος, ο οποίος και πάλι αποδείχτηκε ελλιπής πηγή εφόσον οι καταχωρήσεις στις εφημερίδες *Ρεθεμνιώτικα Νέα*, *Κρητική Επιθεώρηση* και *Βήμα*, τις οποίες χρησιμοποίησα στην έρευνά μου, δεν ήταν τακτικές και πάντα ενημερωμένες όσον αφορούσε τις ταινίες που παίζονταν στις αίθουσες της εποχής. Επίσης, κάποια στοιχεία άντλησα από τις προφορικές μαρτυρίες του Λευτέρη Λεμονάκη και του γιού του Μανώλη, οι οποίοι ανάλογα με την ηλικία του ο καθένας απάντησε στις ερωτήσεις μου και κατέθεσε τις μνήμες του.

Επέλεξα συγκεκριμένες χρονιές της λειτουργίας του κινηματογράφου επιθυμώντας να εστιάσω και να μελετήσω τις ταινίες που παίχτηκαν στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Προσπάθησα να φτάσω σε κάποια συμπεράσματα τόσο για την εκάστοτε κινηματογραφική εποχή και τις συνθήκες που επικρατούσαν στο δίκτυο της διανομής και προβολής ταινιών, όσο και για τις επιλογές που πρόσφερε στο κοινό του ο συγκεκριμένος κινηματογράφος.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το πρώτο καλοκαίρι λειτουργίας του «Παντελής», όχι μόνο γιατί είναι η πρώτη σεζόν ενός καινούργιου κινηματογράφου αλλά και γιατί το 1966 είναι μία από τις χρονιές της άνθισης του Ελληνικού

κινηματογράφου και της γενικότερης ανάπτυξης των ελληνικών αιθουσών και της αύξησης του κοινού, όπως έχει αναφερθεί και νωρίτερα. Κατέγραψα τις ταινίες αυτής της χρονιάς από την εφημερίδα *Ρεθεμνιώτικα Νέα*, η οποία ήταν η πιο ενημερωμένη σχετικά με την κινηματογραφική καθημερινότητα της πόλης. Δυστυχώς, όμως, η εφημερίδα αυτή διέκοψε την κυκλοφορία της την επόμενη χρονιά για πολιτικούς λόγους. Ήταν φιλελεύθερη εφημερίδα και ήρθε σε σύγκρουση με το δικτατορικό καθεστώς του 1967.

Ο κινηματογράφος την πρώτη εκείνη θερινή σεζόν ξεκίνησε τη λειτουργία του λίγο αργότερα από το κανονικό, δηλαδή τον Ιούλιο αντί τον Μάιο, όπως συνηθιζόταν. Οι ταινίες εναλλάσσονταν κάθε δύο ή τρεις μέρες. Από Δευτέρα μέχρι Πέμπτη γινόταν η προβολή των περιπετειών ή των γουέστερν τα οποία μπορεί να ήταν ακατάλληλα, σύμφωνα με τη λογοκρισία της εποχής, και από Παρασκευή μέχρι Κυριακή προβάλλονταν τα δράματα και οι κωμωδίες, που θεωρούνταν ταινίες για όλη την οικογένεια. Οι ταινίες που προβλήθηκαν μέχρι τον Οκτώβριο, όποτε και έπαψε την λειτουργία του ο κινηματογράφος, ήταν είκοσι οχτώ. Από αυτές οι έντεκα ήταν ελληνικές και οι υπόλοιπες ταινίες δράσης και γουέστερν. Από τις έντεκα αυτές ελληνικές ταινίες, οι έξι ήταν κοινωνικά δράματα, με τους χαρακτηριστικούς τίτλους *Διψασμένη για αγάπη*, *Σκλάβοι της μοίρας* και *Με πόνο και με δάκρυα* με τους δημοφιλείς ηθοποιούς του είδους Αντζελα Ζήλια, Νίκο Ξανθόπουλο και Μάρθα Βούρτση. Οι υπόλοιπες ελληνικές ταινίες ήταν κωμωδίες ηθών ή παρεξηγήσεων και στις τρεις από τις τέσσερις πρωταγωνιστής ήταν ο Θανάσης Βέγγος. Διαπιστώνεται, λοιπόν, μέσα από τις προβολές του, ότι ο «Παντελής» προβάλλοντας πολυάριθμες ελληνικές ταινίες, προφανώς απευθυνόταν σε ένα λαϊκό κοινό, ταυτόχρονα, όμως διαπιστώνουμε και μία παραγωγικότερη χρονιά για τον ελληνικό κινηματογράφο. Ακολουθώντας τα στοιχεία που παραθέτει η Σωτηροπούλου στην *Ελληνική*

Κινηματογραφία 1965-1975 οι ελληνικές ταινίες ήταν ιδιαίτερα επιτυχημένες και αγαπητές, ιδιαίτερα στο κοινό της επαρχίας.⁴⁸ Η εγχώρια παραγωγή ήταν εντυπωσιακή. «Είναι ενδεικτικό ότι το 1969-1970 παράγονται στην Ελλάδα περισσότερες ταινίες από την Αγγλία, τη Γερμανία και την Ισπανία. Επίσης, παρατηρείται η τυποποίηση συγκεκριμένων ηθοποιών σε συγκεκριμένα εμπορικά είδη που είχαν απήχηση στο κοινό της εποχής. Σημαντικοί ηθοποιοί της εποχής, όπως ο Βέγγος, ο Γκιωνάκης, ο Ξανθόπουλος δημιούργησαν τύπους ιδιαίτερα χαρακτηριστικούς για την εντιμότητά τους και την πίστη τους στην οικογένεια».⁴⁹

Όσον αφορά τις ξένες ταινίες του 1966 δύο πράγματα προκαλούν εντύπωση. Το πρώτο είναι οι χώρες προέλευσης των ταινιών. Οι περισσότερες από αυτές είναι Ιταλικές περιπέτειες και γουέστερν, και μόνο δύο προέρχονταν από την Αμερική. Χαρακτηριστικό της μεταπολεμικής κινηματογραφικής εποχής ήταν η εισβολή της Αμερικάνικης παραγωγής σε ευρωπαϊκές χώρες. Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος είχε αφήσει τις ευρωπαϊκές χώρες σε δύσκολη οικονομική κατάσταση, πράγμα το οποίο εκμεταλλεύτηκε η κινηματογραφική βιομηχανία της Αμερικής. Τις δεκαετίες του 1960 και 1970 πολλές Αμερικάνικες ταινίες γυρίζονταν στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού γιατί οι δαπάνες εκεί ήταν χαμηλότερες⁵⁰. Μεγάλο μέρος, λοιπόν, αυτών των ιταλικών ταινιών που προβάλλονταν μαζικά εκείνα τα χρόνια στην Ελλάδα, ήταν Αμερικάνικης παραγωγής. Στοιχεία της ιταλικής βιομηχανίας αποκαλύπτουν ότι τη δεκαετία μετά το 1967 οι Αμερικάνικες εταιρίες ξόδευαν περίπου 35 εκατομμύρια δολάρια ετησίως για να αγοράσουν και να χρηματοδοτήσουν ιταλικές ταινίες αλλά

---

⁴⁸ Σωτηροπούλου, *Ελληνική Κινηματογραφία*, σ. 132.

⁴⁹ Σωτηροπούλου, *Ελληνική Κινηματογραφία*, σ. 91.

⁵⁰ Thomas Guback, "Hollywood's International Market", στο Tino Balio (ed.), *The American Film Industry*, The University of Wisconsin Press, 1985, σ. 478.

και για να γυρίσουν δικές τους παραγωγές στην Ιταλία⁵¹. Δεύτερο αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό είναι η χρονολογία παραγωγής τους. Παρατηρούμε ότι οι περισσότερες από αυτές τις ταινίες εισαγωγής ήταν αρκετά προγενέστερες του 1966. Κάποιες από αυτές είχαν κυκλοφορήσει στην χώρα τους δύο ή τρία χρόνια νωρίτερα και κάποιες, οι αμερικάνικες, ήταν παραγωγές των προηγούμενων δεκαετιών, του 1940 και 1950. Είναι προφανές ότι οι εταιρίες διανομής συμπεριλάμβαναν στα πακέτα που εμπορεύονταν στις αίθουσες τέτοιου είδους ταινίες, είτε παλαιότερες, είτε ευρωπαϊκής προέλευσης, λόγω του χαμηλού τους κόστους και τα μεγαλύτερα ποσοστά κερδών για τις ίδιες.

Η εικόνα των ταινιών της επόμενης χρονιάς, του 1967, είναι παρόμοια. Προβάλλονται πολλές ελληνικές ταινίες (13 από τις συνολικά 39), κυρίως δράματα με τίτλους όπως: *Καρδιά μου πάψε να πονάς* ή *Θέλω πίσω το παιδί μου*. Επίσης, υπάρχει αφθονία εισαγόμενων περιπετειών, οι περισσότερες προερχόμενες από Ιταλία και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γαλλία, η Ισπανία και η Γερμανία, προφανώς, όμως, αμερικάνικης παραγωγής.

Στα τέλη της επόμενης δεκαετίας και συγκεκριμένα τις χρονιές 1978 και 1979 η εικόνα που δίνουν οι ταινίες που προβάλλονται είναι τελείως διαφορετική. Γενικά, η ελληνική παραγωγή έχει συρρικνωθεί και γενικότερα ο κινηματογράφος περνάει μία δύσκολη καμπή. Παρ' όλο που παρατηρείται αύξηση αιθουσών, σημειώνεται σημαντική πτώση των εισιτηρίων. Το 1970 υπήρχαν στην Ελλάδα 1034 κινηματογράφοι και το 1980 1103, τα εισιτήρια που κόπηκαν τις αντίστοιχες χρονιές, έπεσαν από τα 128,6 εκατομμύρια στα 42,99⁵². Λιγότερα εισιτήρια και λιγότερες

---

⁵¹ Guback, "Hollywood's International Market", σ. 479.

⁵² Κουάνης, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα*, σ.109.

ελληνικές ταινίες⁵³ είναι τα χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου κάτι το οποίο οφειλόταν εν μέρει στην έλευση και διάδοση της τηλεόρασης

Η γενικότερη αυτή συγκυρία είναι εμφανής στη λίστα των ταινιών που προβλήθηκαν στον «Παντελή» τη συγκεκριμένη διετία. Χαρακτηριστική είναι η σχεδόν ολοκληρωτική έλλειψη ελληνικών ταινιών και η καθολική απουσία ταινιών του ΝΕΚ. Η μόνη ελληνική ταινία που παρουσιάζεται τη σεζόν 1978-1979 έχει τίτλο *Μονά-ζυγά δικά μου* (1979, Χρήστος Κυριακόπουλος), μία κωμωδία με τη Δέσποινα Στυλιανοπούλου, μικρής μάλλον εμπορικής⁵⁴ και καλλιτεχνικής αξίας. Όσον αφορά τις υπόλοιπες ταινίες, κυριαρχούν οι περιπέτειες που προέρχονται κατεξοχήν από την Ιταλία καθώς και κάποιες ερωτικές, ευρωπαϊκής επίσης προέλευσης. Γενικότερα, οι ερωτικές ταινίες, ελληνικής και ξένης παραγωγής, είναι χαρακτηριστικό αυτής της εποχής κρίσης του κινηματογράφου, καθώς αποτελούσαν για τους παραγωγούς επενδύσεις χαμηλού κόστους και για τους αιθουσάρχες μια απέλπιδα προσπάθεια προσέλκυσης του κοινού.⁵⁵ Κοινό φαινόμενο στα τέλη της δεκαετίας του '70, όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, είναι η μετατροπή αιθουσών σε κατεξοχήν χώρους προβολής αισθησιακών ταινιών. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, το σινεμά «Παντελής» δεν άλλαξε εξ' ολοκλήρου το είδος των ταινιών που πρόβαλε, ακολούθησε όμως την τάση της εποχής, προσθέτοντας στην λίστα προβολών του και ερωτικές ταινίες, προσδοκώντας αύξηση στον αριθμό εισιτηρίων.

---

⁵³ Σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει ο Γιάννης Σολδάτος την περίοδο 1978-1979 γυρίστηκαν μόλις 15 ελληνικές ταινίες, και την περίοδο 1979-1980 26. Η ποσοτική διαφορά είναι συντριπτική αν συγκριθούν αυτά τα νούμερα με τις αρχές της ίδιας δεκαετίας, όπου το 1970 η ελληνική παραγωγή ανέρχονταν στις 87 ταινίες και την επόμενη χρονιά στις 90. Γιάννης Σολδάτος, *Ιστορία του Ελληνικού Κινηματογράφου, 5ος τόμος, Ντοκουμέντα 1970-2000*, Αθήνα, Αιγόκερως, 2004, σ. 39-40 και 46.

⁵⁴ Αυτό δηλώνουν τα 15.930 εισιτήρια που έκοψε η ταινία στην Αθήνα. Βλ. Σολδάτος, *Ιστορία του Ελληνικού Κινηματογράφου*, σ.46.

⁵⁵ Σολδάτος, *Ιστορία του Ελληνικού κινηματογράφου*, σ.190.

Η επόμενη χρονιά, το 1979-1980, αποτελεί ορόσημο για τον «Παντελή» γιατί τότε μετατρέπεται από θερινό σε κλειστό κινηματογράφο που λειτουργούσε όλο το χρόνο. Η πρώτη ταινία της νέας αίθουσας προβάλλεται στις 18 Οκτωβρίου του 1979 και είναι μία αμερικάνικη περιπέτεια *Ομάδα κρούσεως από το Ναβαρόνε* (*Force 10 from Navarone*, 1978), με πρωταγωνιστή τον Χάρισον Φορντ, σίκουελ της γνωστής ταινίας *Τα κανόνια του Ναβαρόνε* (*The guns of Navarone*, 1961 J.Lee Thomson). Από την πρώτη ταινία που προβάλλεται και από πολλές άλλες στη συνέχεια διαφαίνεται μία έντονη αλλαγή στο είδος των ταινιών που παίζονται. Η αλλαγή στην αίθουσα συνεπάγεται και μία μεταβολή στο πακέτο ταινιών εκμετάλλευσης που παρέχονται από τις εταιρίες διανομής. Σύμφωνα με μαρτυρία του ίδιου, ο Λευτέρης Λεμονάκης μπόρεσε να επαναδιαπραγματευθεί τις συμφωνίες που είχαν γίνει με τις εταιρίες διανομής και να «κλείσει» καλύτερες και εμπορικότερες ταινίες για τον χειμερινό κινηματογράφο. Στο σύνολό του αυτό το έτος, καθώς και το επόμενο, μέρος του οποίου έχει καταγραφεί στο παράρτημα, απαριθμεί αρκετές αμερικάνικες ταινίες με μεγάλη εμπορική –κάποιες και με καλλιτεχνική- επιτυχία. Παρατηρούμε στην λίστα προβολών ότι εμφανίζονται και τίτλοι σημαντικών ταινιών προγενέστερων ετών, οι οποίες, προφανώς, στόχευαν όχι στο γενικό τοπικό κοινό του κινηματογράφου αλλά σε θεατές με διαφορετικές αναζητήσεις και απαιτήσεις, όπως για παράδειγμα οι φοιτητές. Χαρακτηριστικοί τίτλοι που προβλήθηκαν εκείνη τη χρονιά είναι το *Σέρπικο* (*Serpico*, 1973), *Το εξπρές του μεσονυκτίου* (*Midnight Express*, 1978), *Το κουρδιστό πορτοκάλι* (*A clockwork orange*, 1971), *Ο ελαφοκνηγός* (*The deer hunter*, 1978), *Αποκάλυψη τώρα* (*Apocalypse now*, 1979) αλλά και ταινίες με δημοφιλείς ηθοποιούς όπως ο Μπρους Λι αλλά και με ήρωες κόμικ, όπως ο Σουπερμαν και ο Σπάιντερμαν.

Συμπερασματικά, καταλήγουμε ότι η απόφαση της οικογένειας Λεμονάκη να μετατρέψει τον θερινό κινηματογράφο, που είχε περιορισμένους μήνες λειτουργίας και πρόβαλε συγκεκριμένο είδος ταινιών, σε κλειστό κινηματογράφο, που λειτουργούσε όλο το έτος, αποκτώντας έτσι έναν πιο εμπλουτισμένο κατάλογο κινηματογραφικών έργων, ήταν επιχειρηματικά επιτυχής. Στην δύσκολη αυτή κινηματογραφικά περίοδο, ο «Παντελής» κατάφερε να διευρύνει το κοινό του και να θέσει την αρχή για μία πιο σύγχρονη και αρτιότερα εξοπλισμένη αίθουσα.

ΤΑΙΝΙΕΣ (1989-1999) ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Αρχεϊακό υλικό, όπως καταγραφή των ταινιών που προβλήθηκαν στον «Παντελή» αλλά και άλλων στοιχείων υπάρχουν από τη χρονιά του 1989. Τα στοιχεία αυτά καταγράφονται στο βιβλίο εισιτηρίων, το οποίο υπήρχε στο ταμείο του σινεμά και ενημερωνόταν καθημερινά. Τα δεδομένα που αναγράφονται για κάθε ταινία στο βιβλίο αυτό είναι: η ημερομηνία έναρξης της προβολής και ο τίτλος της ταινίας στα ελληνικά, ο αρχικός και ο τελικός αριθμός από το μπλοκ των εισιτηρίων που κόπηκαν την εκάστοτε μέρα, το σύνολο των εισιτηρίων που κόπηκαν και το σύνολο των εισπράξεων σε δραχμές.

Επιλέγοντας συγκεκριμένες χρονιές θα μελετήσω συγκριτικά τις ταινίες που παίζονταν, το χρόνο προβολής τους και τα εισιτήρια που έκοψαν, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις ελληνικές παραγωγές, στα εμπορικά blockbuster αλλά και σε ευρωπαϊκής προέλευσης κινηματογραφικά προϊόντα. Τα διαθέσιμα στοιχεία δεν μπορούν να στηρίξουν μία εμπειριστατωμένη στατιστική γενίκευση. Εντούτοις, στόχος είναι να διατυπωθούν παρατηρήσεις και ίσως κάποια πρώτα συμπεράσματα για τις προτιμήσεις του κοινού της επαρχιακής πόλης του Ρεθύμνου και αυτές να συγκριθούν με την γενικότερη πορεία που διέγραψαν οι συγκεκριμένες ταινίες πανελλήνια.

Ξεκινώντας από το 1989, όταν το εισιτήριο κόστιζε 250 δρχ, (τον Οκτώβριο του ίδιου έτους αυξήθηκε στις 300 δρχ) οι ταινίες που καθολικά κυριαρχούν στην λίστα προβολών είναι αμερικάνικης παραγωγής. Η διάρκεια προβολής τους είναι από τέσσερις μέρες για τις λιγότερο δημοφιλείς, ως μια εβδομάδα για τις περισσότερο

γνωστές και εμπορικές. Τη συγκεκριμένη χρονιά περισσότερα εισιτήρια έκοψαν *Ο άνθρωπος της βροχής* (*Rain Man*, 1988, Barry Winson, 3120 εισιτήρια) και *Οι Δίδυμοι* (*The Twins*, 1989, Ivan Reitman, 2529 εισιτήρια). Άλλες σημαντικές ταινίες της χρονιάς δεν έκαναν εντυπωσιακό αριθμό εισιτηρίων. *Ο Μισσισιπής καίγεται* (*Mississippi Burning*, 1988, Alan Parker) για παράδειγμα, έκοψε 1241 εισιτήρια και το *Ένα ψάρι που το έλεγαν Γουάντα* (*A fish called Wanda*, 1988, Charles Crichton) 1320 εισιτήρια. Επίσης, προβλήθηκαν ερωτικές ταινίες, κατάλοιπα των αισθησιακών ταινιών της προηγούμενης δεκαετίας, όπως το *Εμμανουέλα Νο 6*, που έκοψε μόλις 242 εισιτήρια.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι απουσιάζουν καθολικά οι ελληνικές ταινίες από τη λίστα προβολών της χρονιάς αυτής. Ως πιθανά αίτια αυτού του φαινομένου θα μπορούσαν να εκληφθούν οι επιλογές ταινιών που έκαναν οι εταιρίες διανομής με τις οποίες συνεργάζονταν ο κινηματογράφος εκείνη τη χρονιά. Ο μικρός αριθμός των εισιτηρίων που έκαναν οι ελληνικές ταινίες, οι οποίες σε μεγάλο μέρος τους ήταν καλλιτεχνικές ταινίες του ΝΕΚ, την δεκαετία του 1980 έκαναν τόσο τους παραγωγούς όσο και τους διανομείς ιδιαίτερα επιφυλακτικούς. Χαρακτηριστικά είναι τα συγκριτικά νούμερα που παραθέτει η εταιρία διανομής Σπέντζος και αποδεικνύουν ότι «η ελληνική ταινία υποφέρει εισπρακτικά, πολύ περισσότερο από την ξένη».⁵⁶ Το 1972 οι ελληνικές ταινίες α' προβολής έκοψαν 18 εκατομμύρια εισιτήρια, ενώ το 1986, 7,5 εκατομμύρια. Ακολούθως, οι ταινίες β' προβολής από 9 εκατομμύρια που έκοψαν το 1972, μειώθηκαν σημαντικά στα 800.000 το 1986.⁵⁷ Αποτέλεσμα αυτής της ευρύτερης κατάστασης που επικρατούσε στην ελληνική κινηματογραφική πραγματικότητα, με τις ελληνικές ταινίες να συρρικνώνονται σε αριθμό και

---

⁵⁶ Αλέκος Σπέντζος, «Μία επισκόπηση», στο Σολδάτος, *Ιστορία του Ελληνικού Κινηματογράφου*, σ. 397.

⁵⁷ Σπέντζος, «Μία επισκόπηση», σ. 397.

εισπράξεις και τις αμερικάνικες παραγωγές να κυριαρχούν, είναι να μην συμπεριλαμβάνονται στο πρόγραμμα του σινεμά «Παντελής», ταινίες Ελλήνων δημιουργών.

Παρόμοια εικόνα συναντάμε στην λίστα ταινιών του κινηματογράφου και την επόμενη χρονιά, το 1990,. Η κύριος όγκος των κινηματογραφικών έργων που προβάλλονται αποτελείται από αμερικάνικες περιπέτειες και ταινίες τρόμου. Περισσότερα εισιτήρια κόβει η ταινία *Ιντιάνα Τζόουνς (Indiana Jones and the last Crusade*, 1989, Steven Spielberg): 3701 εισιτήρια, ενώ πάνω από 1500 εισιτήρια κάνουν οι ταινίες *Τρελές Σφαίρες (The Naked Gun: From the Files of Police Squad*, 1988, David Zucker): 1568 εισιτήρια και *Γεννημένος την 4^η Ιουλίου (Born on the Fourth of July*, 1989, Oliver Stone)

Τη συγκεκριμένη χρονιά παίζονται και δύο σημαντικές ταινίες ευρωπαϊκής παραγωγής και είναι ενδιαφέρον να καταγραφεί η αποδοχή που είχαν από το κοινό του Ρεθύμνου τη συγκεκριμένη εποχή. Πρόκειται για το *Σινεμά ο Παράδεισος (Nuovo Cinema Paradiso*, 1989, Guiseppe Tornatore), ιταλικής παραγωγής που έκοψε 720 εισιτήρια και *Το Αριστερό μου Πόδι (My Left Foot*, 1989, Jim Sheridan) Ιρλανδο-Βρετανικής παραγωγής, που έκοψε 692 εισιτήρια. Παρατηρούμε ότι και οι δύο ταινίες έτυχαν χλιαρής υποδοχής από τους θεατές, εφόσον οι εισπράξεις δεν ξεπέρασαν τα χίλια εισιτήρια την βδομάδα προβολής τους. Ένα γενικότερο συμπέρασμα που μπορεί να προκύψει από αυτό το μικρό δείγμα είναι ότι η πλειονότητα των θεατών κινηματογράφου «Παντελής» ήταν προσανατολισμένη προς τα μεγάλα αμερικάνικα blockbuster, τα οποία χαρακτηρίζονταν από έντονες διαφημιστικές καμπάνιες, γρήγορες και περιπετειώδης ιστορίες και λαμπερά κάστινγκ αναγνωρίσιμων ηθοποιών του αμερικάνικου star system. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το κινηματογραφικό κοινό να δείχνει την προτίμησή του σε ταινίες που

κατά κάποιον τρόπο ήξερε περίπου τι είδους θέαμα θα του πρόσφεραν, αντί να επενδύσει τα χρήματά του σε ταινίες αγνώστων συντελεστών και ηπιότερων τόνων.

Οι ελληνικές ταινίες απουσιάζουν εντελώς και τη χρονιά αυτή.

Τη πενταετία 1991-1995 το εισιτήριο θα φτάσει σταδιακά από τις 400δρχ το 1991 στις 1200 το 1995. Οι ταινίες που έκοψαν τα περισσότερα εισιτήρια σε αυτήν την περίοδο είναι *Μόνος στο σπίτι* (*Home alone*, 1990, Chris Columbus, 3060 εισιτήρια), *Μόνος στο σπίτι 2* (*Home alone 2: Lost in New York*, 1992, Chris Columbus 2588), *Η σιωπή των αμνών* (*Silence of the lambs*, 1991, Jonathan Demmie 2010 εισιτήρια) και *Άρωμα γυναίκας* (*Scent of a woman*, 1992, Martin Brest 2158 εισιτήρια), η οποία παίχτηκε για δύο βδομάδες σε αντίθεση με τις προηγούμενες που προβλήθηκαν για μία βδομάδα. Εντυπωσιακό αριθμό εισιτηρίων παρουσιάζει το *Jurassic Park* (1993, Steven Spielberg) το οποίο έκοψε 4000 εισιτήρια σε 2 βδομάδες προβολής. Ακόμα οι ταινίες *Free Willy* (1993, Simon Wincer), *Ο φυγάς* (*The Fugitive*, 1993, Andrew Davis) και η *Λίστα του Σίντλερ* (*Schindler's List*, 1993, Steven Spielberg) προβλήθηκαν για δύο βδομάδες και έκοψαν 3075, 1755 και 2410 εισιτήρια αντίστοιχα.

Εμπορικότερη ταινία της χρονιάς 1995 για τον «Παντελή» ήταν ο *Forrest Gump* (1994, Robert Zemeckis) που έκοψε 3420 εισιτήρια τις 3 βδομάδες προβολής του. Παρατηρούμε ότι η διάρκεια των ημερών προβολής των εμπορικών ταινιών, όσο περνούν τα χρόνια επιμηκύνεται ολοένα και περισσότερο. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80 ο χρόνος προβολής μίας ταινίας κυμαινόταν από τρεις μέρες μέχρι μία βδομάδα, ενώ από το 1990 και έπειτα οι ταινίες που αναμένονταν να κόψουν πολλά εισιτήρια παρέμεναν στην αίθουσα δύο ή και μερικές φορές τρεις βδομάδες. Με αυτόν τον τρόπο οι αιθουσάρχες έδιναν την ευκαιρία στην ταινία να προσελκύσει όσο το δυνατό περισσότερο κοινό, καθώς επίσης άφηναν στο κοινό το χρονικό

περιθώριο να ενημερωθεί για την ταινία προκειμένου να επιλέξει να την δει ή ενδεχομένως και να την ξαναδεί.

Οι ευρωπαϊκές ταινίες που αναγράφονται στο βιβλίο εισιτηρίων αυτήν την πενταετία είναι ελάχιστες. Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζει η προβολή της ταινίας *Ψηλά τακούνια (Tacones lejanos, 1991)* του ιδιαίτερα δημοφιλούς στην Ελλάδα Ισπανού σκηνοθέτη Pedro Almodovar. Η ταινία παίχτηκε για μόλις πέντε ημέρες και συνολικά έκοψε 473 εισιτήρια, αριθμό συντριπτικά μικρότερο των αμερικάνικων ταινιών. Όμως, είναι αξιοπρόσεκτο το γεγονός ότι ενώ η ταινία ξεκίνησε με πολύ λίγα εισιτήρια, 59 και 69 τις πρώτες δύο μέρες, σταδιακά ο αριθμός των εισιτηρίων αυξήθηκε για να φτάσει την τελευταία μέρα προβολής της στα 159 εισιτήρια, αριθμό τριπλάσιο της πρώτης. Αυτός ο πολλαπλασιασμός των εισιτηρίων δείχνει ότι η ταινία έγινε σταδιακά αρεστή από το κοινό και υπήρξε, πιθανώς, προφορική διαφήμισή της, και προτροπή από στόμα σε στόμα για την παρακολούθησή της.

Ελληνική ταινία προβάλλεται, για πρώτη φορά από το 1989, το 1995. Πρόκειται για την *Ελεύθερη Κατάδυση* (1995, Γιώργος Πανουσόπουλος) η οποία τις δύο βδομάδες προβολής της έκοψε μόλις 770 εισιτήρια. Η ταινία άθροισε 55.000 εισιτήρια⁵⁸ στους κινηματογράφους των Αθηνών, Πειραιά και προαστίων και η διάρκεια του χρόνου προβολής της δείχνει ότι ο αιθουσάρχης του κινηματογράφου «Παντελής» προσδοκούσε η ταινία να έχει και στο Ρέθυμνο αντίστοιχη εμπορική απήχηση. Το τοπικό κοινό όμως δεν φάνηκε να αντιδρά όπως αναμενόταν. Στο τέλος της ίδιας χρονιάς προβάλλεται και η ταινία του Θόδωρου Αγγελόπουλου *Το βλέμμα του Οδυσσέα* (1995) για μία βδομάδα. Η ταινία είχε βραβευτεί στο Φεστιβάλ των Καννών (Μεγάλο Βραβείο Κριτικής Επιτροπής- FIPRESCI Βραβείο Διεθνούς Ένωσης Κριτικών) και είχε γνωρίσει θερμή υποδοχή από τον ευρωπαϊκό και

---

⁵⁸ Κουάνης, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα*, σελ 250.

ελληνικό τύπο.⁵⁹ Στους κινηματογράφους της πρωτεύουσας έχει αθροίσει 60.000 εισιτήρια, ενώ αναλογικά παρόμοια πορεία διαγράφει και στο Ρέθυμνο, κόβοντας 762 εισιτήρια.⁶⁰

Το Σεπτέμβρη του 1998 εγκαινιάζεται η δεύτερη αίθουσα προβολής στον κινηματογράφο και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να εμπλουτιστεί εμφανώς ο κατάλογος των ταινιών που παρουσιάζει. Τη συγκεκριμένη χρονιά αλλά και την επόμενη, οπότε θα ολοκληρωθεί η μελέτη των ταινιών, καταγράφονται στο βιβλίο εισιτηρίων μεγάλα blockbuster, ευρωπαϊκές ταινίες αλλά και αρκετές ελληνικές. Η τιμή εισιτηρίου ανέρχεται στις 1700 δραχ.

Η αίθουσα «1» , έχοντας μεγαλύτερη χωρητικότητα, προβάλλει κυρίως αμερικάνικες ταινίες που προσελκύουν μεγάλο αριθμό θεατών. Για παράδειγμα, το *Αрмаγεδών* (*Armageddon*, 1998, Michael Bay) παίχτηκε για δύο βδομάδες και έκοψε 4087 εισιτήρια. Η συγκεκριμένη ταινία υπήρξε το σημαντικότερο blockbuster της χρονιάς κόβοντας πανελλαδικά 448.000 εισιτήρια.⁶¹ Σε αυτήν την περίπτωση παρατηρείται απόλυτη ταύτιση στις προτιμήσεις του τοπικού κοινού με το κοινό της υπόλοιπης Ελλάδας. Πιθανώς, οι παραπάνω σημαντικοί αριθμοί εισιτηρίων να οφείλονται όχι μόνο στο ίδιο το κινηματογραφικό προϊόν αλλά και στην έντονη και εντυπωσιακή διαφημιστική καμπάνια που αφιέρωσε στην ταινία αυτή η εταιρία παραγωγής, Touchstone Pictures, (τηλεοπτικά και κινηματογραφικά τρέιλερ, εντυπωσιακά σε μέγεθος διαφημιστικά σταντ, φυλλάδια).

Άλλες εισπρακτικά επιτυχημένες ταινίες της περιόδου για τον «Παντελή» υπήρξαν οι: *Κάτι τρέχει με τη Μαίρη* (*There's something about Mary*, 1998, Farrelly

---

⁵⁹ Σολδάτος, *Ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου*, σ. 552-553.

⁶⁰ Σύμφωνα με την απογραφή του 1991, η Αθήνα είχε 3,5 εκατομμύρια κατοίκους, δηλαδή την ταινία παρακολούθησε το 1,7% του πληθυσμού. Αντίστοιχα το Ρέθυμνο είχε 70.000 κατοίκους, επομένως, την ταινία παρακολούθησε το 1,1%. Πηγή απογραφής: www.e-demography.gr (πρόσβαση 1 Ιουλίου 2011).

⁶¹ Κουάνης, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα*, σ. 251.

brothers) με 2390 εισιτήρια σε δύο βδομάδες προβολής και *Ο γητευτής των αλόγων* (*Horse whisperer*, 1998, Robert Redford) με 2905 εισιτήρια επίσης σε δύο βδομάδες. Και οι δύο ταινίες υπήρξαν μεγάλες εισπρακτικές επιτυχίες πανελλήνια, όμως ενώ το *Κάτι τρέχει με την Μαίρη* έκοψε 300.000 εισιτήρια πανελλαδικά και ο *Γητευτής των αλόγων* 271.000⁶², παρατηρούμε ότι το τοπικό κοινό προτίμησε και παρακολούθησε περισσότερο τη δεύτερη ταινία, η οποία έκοψε σχεδόν 600 εισιτήρια παραπάνω σε ίδιο χρονικό διάστημα προβολής. Τέλος η *Έκτη αίσθηση* (*Sixth sense*, 1999, M.Night Shyamalan) είχε μεγάλη απήχηση στο ρεθυμνιώτικο κοινό, κόβοντας 3679 εισιτήρια σε 3 βδομάδες προβολής.

Η αίθουσα «2» τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας της (1998-99) πρόβαλε κυρίως ταινίες που έχουν ήδη προβληθεί στην αίθουσα «1» καθώς και αρκετές ταινίες μικρότερης παραγωγής, ευρωπαϊκές και ελληνικές. Η ευρωπαϊκή ταινία που συγκέντρωσε σημαντικό αριθμό εισιτηρίων ήταν το *Όλα για τη μητέρα μου* (*Todo sobre mi madre*, 1999, Pedro Almodovar). Η ταινία υπήρξε μεγάλη εμπορική επιτυχία, φτάνοντας τα 120.000 εισιτήρια⁶³ πανελλήνια, ενώ προτιμήθηκε και από το τοπικό κοινό κόβοντας 800 εισιτήρια σε μία βδομάδα προβολής.

Οι ελληνικές ταινίες που προβλήθηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο είναι: *Η διακριτική γοητεία των αρσενικών* (1998, Όλγα Μαλέα) που ενώ υπήρξε το νούμερο ένα των ελληνικών ταινιών της χρονιάς με 210.000 εισιτήρια πανελλαδικά⁶⁴, στον κινηματογράφο «Παντελής» έκοψε 1675 εισιτήρια σε περίοδο 2 εβδομάδων. Ο συγκεκριμένος αριθμός εισιτηρίων δεν είναι ιδιαίτερα μικρός για μία πόλη σαν το Ρέθυμνο, όμως παρατηρούμε ότι το τοπικό κοινό δεν επιλέγει συχνά να δει ελληνικές

---

⁶² Κουάνης, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα*, σ.251.

⁶³ Δημήτρης Δανίκας, «Εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι Χόλυγουντ», www.tovima.gr, (πρόσβαση: 4/6/2011).

⁶⁴ Κουάνης, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα*, σ. 256.

ταινίες, ακόμα και αν αυτές γίνονται εμπορική επιτυχία στην υπόλοιπη Ελλάδα, και δείχνει ξεκάθαρα την προτίμησή του στις αμερικάνικες παραγωγές. Ανάλογο παράδειγμα αποτελεί και η ταινία *Ας περιμένουν οι γυναίκες* (1998, Σταύρος Τσιώλης). Η ταινία πανελλαδικά έκοψε 45.000 εισιτήρια, αριθμός σχετικά ικανοποιητικός για ελληνική ταινία, όμως στο σινεμά «Παντελής» παίχτηκε μία εβδομάδα και άθροισε μόλις 190 εισιτήρια. Τέλος, η ταινία του Νίκου Περάκη *Θηλυκή εταιρία* (1999) είναι εκείνη που συγκέντρωσε τα περισσότερα εισιτήρια στο χρονικό διάστημα που ερευνήθηκε. Η ταινία προβλήθηκε για δύο εβδομάδες και έκοψε 1800 εισιτήρια, ενώ πανελλαδικά άθροισε 100.000 εισιτήρια.⁶⁵ Η συγκεκριμένη ταινία δεν υπήρξε από τις πιο επιτυχημένες εμπορικά σε εθνικό επίπεδο, όμως πιθανόν το γεγονός ότι ήταν κωμωδία να προσέλκυσε το τοπικό κοινό.

Τη δεκαετία 1989-1999 ο «Παντελής» φαίνεται να διέγραψε μία επιτυχημένη πορεία για τους εξής λόγους: Αναβάθμισε και μορφοποίησε τον χώρο του, ακολουθώντας τις προταγές της εποχής και τις τεχνολογικές εξελίξεις. Επιπλέον, επέλεξε να προβάλλει ταινίες οι οποίες κάλυπταν ένα ευρύτερο φάσμα κινηματογραφικών ειδών. Η πλειοψηφία των ταινιών ήταν εμπορικές αμερικάνικες, οι οποίες προσέλκυαν το ευρύ κοινό, όμως, η δημιουργία της δεύτερης αίθουσας δημιούργησε τις συνθήκες ώστε να προστεθούν στη λίστα προβολών του κινηματογράφου ευρωπαϊκές, ελληνικές ή άλλου είδους καλλιτεχνικές ταινίες. Αυτό είχε σαν συνέπεια την διεύρυνση του κοινού αλλά και την επαφή των κατοίκων του Ρεθύμνου με διαφορετικά κινηματογραφικά είδη.

---

⁶⁵ Δημήτρης Δανίκας, «Εδώ είναι Βαλκάνια, δεν είναι Χόλυγουντ», www.tovima.gr, επίσκεψη 4/6/2011.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία είχε ως στόχο να καταγράψει την ιστορία του κινηματογράφου «Παντελής» από τις αρχές τις λειτουργίας του μέχρι το 1999. Βασικό εγχείρημα ήταν να εντάξω την έρευνα του συγκεκριμένου κινηματογράφου σε ένα ευρύτερο πλαίσιο μελέτης και καταγραφής των κινηματογραφικών συγκυριών των τελευταίων τριάντα χρόνων. Θέλησα, λοιπόν, να αποτυπώσω τα σημαντικότερα χρονικά σημεία της πορείας του κινηματογράφου αλλά και τις μετατροπές και αλλαγές που υπέστη, αποδεικνύοντας ότι ήταν απαραίτητες για την βιωσιμότητά του.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας έγινε μία αναδρομή στην ιστορία της οικογένειας Λεμονάκη, ιδιοκτήτες του κινηματογράφου από την αρχή της λειτουργίας του μέχρι σήμερα και αναλύθηκαν οι οικονομικοί λόγοι και οι συνθήκες που οδήγησαν την οικογένεια στην δημιουργία ενός καινούριου κινηματογράφου.

Στη συνέχεια χώρισα σε χρονικές περιόδους την πορεία της αίθουσας σύμφωνα με τις αλλαγές που συνέβησαν. Πρώτη περίοδος ορίστηκε η λειτουργία του ως θερινό τα χρόνια 1966 ως 1979. Την περίοδο αυτή, για την οποία χρησιμοποίησα ως κύρια πηγή μου τον τοπικό ημερήσιο τύπο και τις συνεντεύξεις των ιδιοκτητών, χαρακτηρίζουν ο λιτός υλικο-τεχνικός εξοπλισμός και η γρήγορη εναλλαγή ταινιών, οι οποίες είναι κυρίως ελληνικές αλλά και περιπέτειες χαμηλού κόστους, κυρίως ιταλικής παραγωγής.

Ακολούθησε η μετατροπή του κινηματογράφου σε χειμερινό. Σε αυτό το μέρος κατέγραψα και ανέλυσα τις αλλαγές και τις μετατροπές που συνέβησαν από τις αρχές τις δεκαετίας του 1980 μέχρι το 1999, όσον αφορά τις υποδομές της αίθουσας,

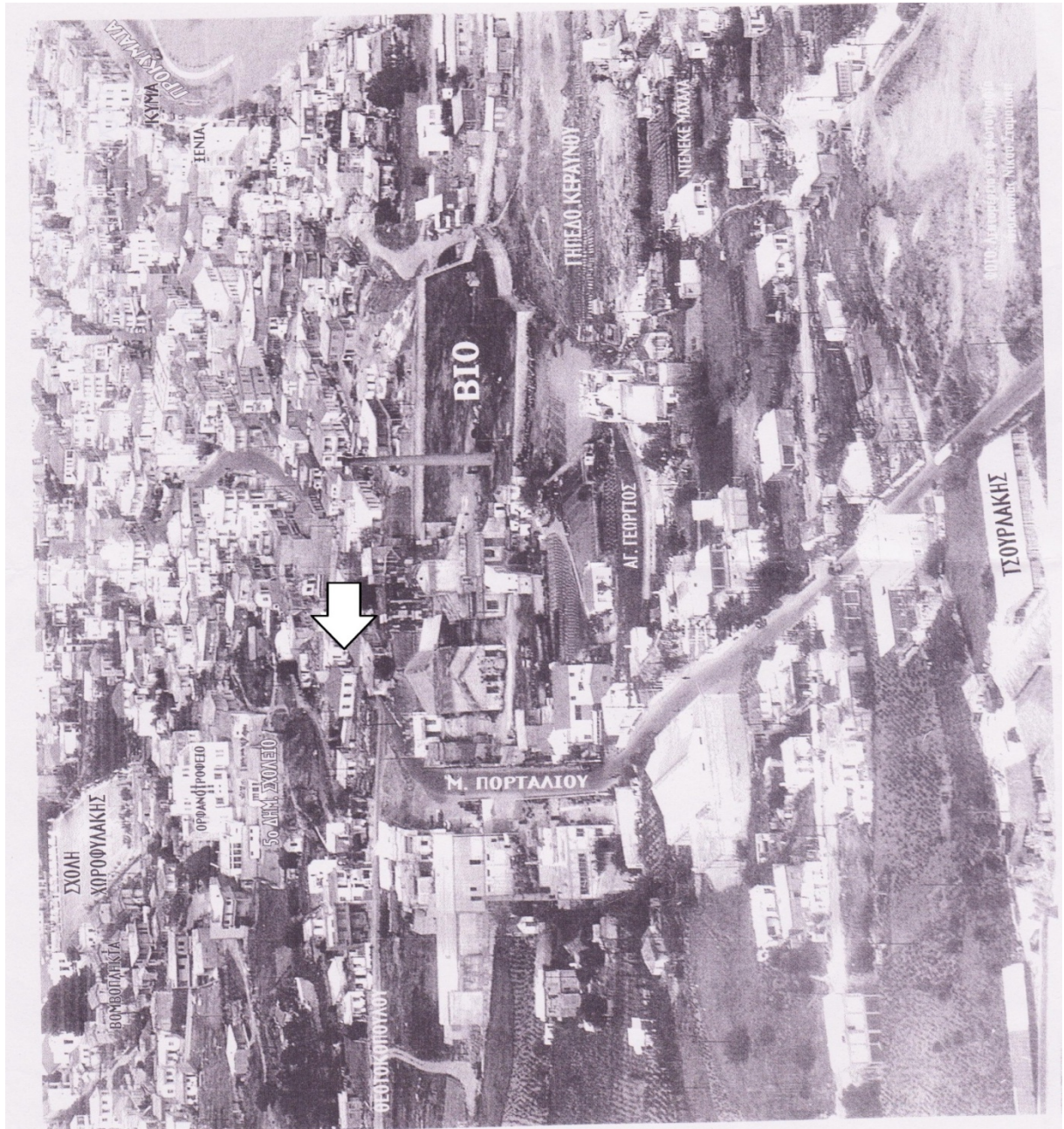
τον τεχνικό εξοπλισμό, την επιλογή ταινιών και τις αλλαγές στις συνθήκες προβολής τους. Οι μετατροπές αυτές στην υποδομή του «Παντελής» απεικονίζουν τις μεταβολές που συμβαίνουν τις τελευταίες δεκαετίες στην εικόνα και τη λειτουργία του σινεμά γενικότερα με στόχο την προσέλκυση και την ικανοποίηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού θεατών.

Η εργασία αυτή σίγουρα δημιουργεί περισσότερα ερωτήματα από όσα απαντάει. Σε τί διαφέρει το κινηματογραφικό κοινό μιας μεγάλης από μία μικρή πόλη; Πόσο καθορίζεται το γούστο και οι επιλογές του κοινού από τις επιλογές που κάνουν οι εταιρίες διανομής και οι αιθουσάρχες; Ποιά είναι τα συστατικά μιας ταινίας που την κάνουν εμπορικά επιτυχημένη σε μία μικρή επαρχιακή πόλη; Μπορεί μία αίθουσα να επιβιώσει αν δεν ακολουθήσει τις τεχνολογικές εξελίξεις κάθε εποχής; Υπάρχουν άλλοι παράμετροι οι οποίοι προσελκύουν το κοινό στις αίθουσες πέρα από την ίδια την ταινία; Τελικά, ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να συντηρηθεί μία κινηματογραφική αίθουσα μέσα στο χρόνο;

Το συμπέρασμα στο οποίο μπορεί να καταλήξει κανείς σίγουρα ανατρέχοντας στην ιστορία του κινηματογράφου «Παντελής» είναι ότι οι μικροί, επαρχιακοί κινηματογράφοι έχουν να διηγηθούν μεγάλες και σημαντικές ιστορίες για την πορεία του σινεμά μέσα στον χρόνο και τις συνήθειες και προτιμήσεις του κοινού.

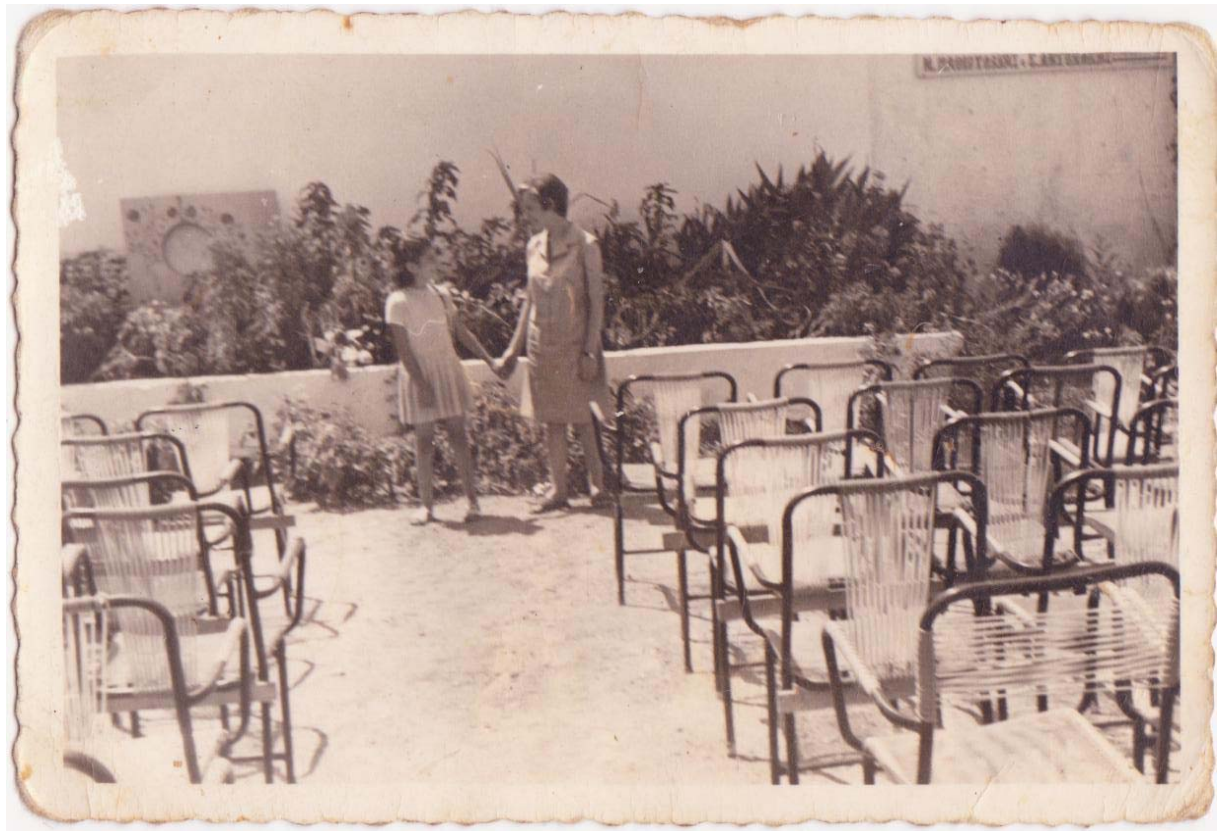
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Φωτογραφικό και αρχειακό υλικό

Εικόνα 1 Το Ρέθυμνο τη δεκαετία του '60. Με βέλος ορίζεται η θέση του κινηματογράφου (Η φωτογραφία προέρχεται από το λεύκωμα του Μανώλη Καρνωτάκη, *Ρεθύμνιων Νόστος*, 2006, Ρέθυμνο).

Εικόνα 2 Ο θερινός κινηματογράφος «Παντελής» το 1967. Διακρίνονται τα καθίσματα, το μοναδικό ηχείο και μέρος της οθόνης (Προσωπικό αρχείο οικογένειας Λεμονάκη).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΓΕΝ. Δ/ΣΙΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ Γ'

ΑΡΙΘ. ΑΔΕΙΑΣ :

A-831

ΑΔΕΙΑ ΜΑΘΗΤΕΥΣΕΩΣ

εις τούς θαλάμους προβολής τῶν κινηματογράφων

Β.Δ. 7 Ἀπριλίου 1954

Εἰς τὸν ΛΕΜΟΝΑΚΗ Γεωργίου ἑσ. ἑσ.
κάτοικον Ρεθύμης ἑσ.

ἔχοντα τὰ νόμιμα προσόντα ἐπιτρέπεται νὰ παρευρίσκηται εἰς τὸν θάλαμον
προβολῆς τοῦ Κινηματογράφου Π. ΑΝΤΕΛΗ,

Ρεθύμης ἑσ.

μέχρι συμπληρώσεως τῶν ἀπαιτουμένων προσόντων διὰ τὴν ἀπόκτησιν
πτυχίου βοηθοῦ χειριστοῦ κ/φων ὑπὲρ τῶν Π. ΑΝΤΕΛΗ κατὰ τὰς ἀνάγκας λει-
τουργίας τῶν μηχανημάτων προβολῆς εὑρίσκηται ἐντὸς τοῦ θαλάμου
προβολῆς εἰς ὑπεύθυνος χειριστῆς κ/φων καὶ εἰς βοηθὸς αὐτοῦ, ἀμφότεροι
κάτοχοι τῶν ὑπὸ τῆς κειμένης Νομοθεσίας καθοριζομένων πτυχίων ἐξασκή-
σεως τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῆς 7 Μαρτίου 1967
Ο Διευθυντής

ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ

Εικόνα 3 Η άδεια μαθητεύσεως του Λευτέρη Λεμονάκη ως χειριστή μηχανής το 1967 (Προσωπικό αρχείο οικογένειας Λεμονάκη).

Ο
ΝΕΟΣ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
 που θ' αρχίσει
ΠΡΟΣΕΧΩΣ
 τήν
 προβολή
 μίας
 σειράς
 ευλευτών
 ταινιών

★

Στάν
 Συνοικία
ΚΑΛΛΙΘΕΑ
 Τό
ΣΙΝΕ
"ΠΑΝΤΕΛΗΣ,"
ΠΡΟΣΕΧΩΣ

Εικόνα 4 Η αναγγελία της έναρξης λειτουργίας του καινούργιου κινηματογράφου, *Ρεθεμνιώτικα Νέα*, 6/7/1966.

★
ΣΙΝΕ
"ΠΑΝΤΕΛΗΣ,"
 ★
 Ο
ΝΕΟΣ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
 που αρχίζει
ΣΗΜΕΡΟΝ
 με την πιο μεγάλη
 περιπέτεια που είδατε
 ποτέ στην οθόνη

ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΓΕΡΑΚΙ
ΕΠΙΤΙΘΕΤΑΙ

★

ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εικόνα 5 Η ανακοίνωση της πρώτης ταινίας του Σινέ Παντελής, *Ρεθεμνιώτικα Νέα* 16/7/1966.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Με τα σημερινά εγκαί-
 ρια του κινηματογράφου
 Σινέ «ΠΑΝΤΕΛΗΣ» μια
 αΐθουσα άκόμα έρχεται να
 προστεθή στην ύπηρεσία
 της ψυχαγωγίας των συμ-
 πολιτών μας.

Η διαρκής αυξανόμενη
 επιθυμία του κοινού για
 ψυχαγωγία — ιδιαιτέρως
 των λαϊκών τάξεων με τα
 περιορισμένα οικονομικά
 μέσα—παρέχει τις δυνατό-
 τητες να προσελκύουν τους
 φίλους της 7ης Τέχνης
 οί σάλες των κινηματογρά-
 φων μας και να χαρίζουν
 με το φθηνότερο τρόπο ένα
 θέαμα που συνήθως μορ-
 φώνει και συνάμα διασκε-
 δάζει.

Υποδεχόμαστε με αυτά
 τα αισθήματα την αΐθου-
 σα του Σινέ «ΠΑΝΤΕ-
 ΛΗΣ» και εύχόμεθα στους
 ιδιοκτήτες της κάθε πρόο-
 δο και ευδοκίμηση.

Εικόνα 6 Δημοσίευση της εφημερίδας *Ρεθεμνιώτικα Νέα* στις 6/7/66.

◆ **ΠΑΝΤΕΛΗΣ**

Από την περασμένη Παρα-
 σκευή έκανε έναρξη ο θερινός
 κινηματογράφος **ΠΑΝΤΕΛΗΣ**
 και πιστεύεται πως καθ' όλη
 την περίοδο της λειτουργίας
 του θα προσφέρει στους φίλους
 του κινηματογράφου μια αξιό-
 λογη σειρά ταινιών όπως κάθε
 χρόνο.

«Άσος στο Καράτε δυναμί-
 τής στο Κούνκ — Φού» είναι η
 ταινία που παίζεται άποψε
 για τελευταία βραδυά.

Αύριο και μεθ' αύριο θα προ-
 βληθή η ταινία «Νύκτα Έρω-
 τος» και από την Παρασκευή
 έως και την Κυριακή θ' απροβλη-
 θεί η μεγάλη δημιουργή της 7ης
 Τέχνης που στοίχισε εκατομμύ-
 ρια δολάρια και χρειάστηκαν
 επίσης χιλιάδες κομπάρσοι για
 το γύρμα της **ΣΑΝΤΟΚΑΝ,**
ΤΙΓΡΗΣ ΤΗΣ ΜΑΛΑΙΣΙΑΣ.

Στο έργο πρωταγωνιστεί
 'Ινδός γίγαντας της οθόνης
 Μπίρ Μπεντί.

Εικόνα 7 Διαφήμιση ταινιών στην εφημερίδα *Ρεθεμνιώτικα Νέα* 6/7/67.

Σινέ ΠΑΝΤΕΛΗΣ τηλ. 9241

ΣΗΜΕΡΟΝ

Πανηγυρική έναρξις του Νέου ΚΙΝΗΦΟΥ
Μ' ένα πρόγραμμα διαλεκτό από
ταινίος ελληνικής και παγκοσμίου παρα
γωγής.
Καί σάν αρχή μιὰ ταινία γιά τούς
ρίλους τής μεγάλης περιπετειας

ΜΑΥΡΟ ΓΕΡΑΚΙ ΕΠΙΤΙΘΕΤΑΙ

Έγχρωμον Σινεμασκοπ Κατάλληλον
Με τόν Γίγα τής Όθωνης
ΛΕΞ ΜΠΑΡΚΕΡ
ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΩΡΕΣ ΜΑΧΗΣ

Έσπερν 100 ο)ο Έγχρωμον Σινεμασκο

Εικόνα 8

Σινέ ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΛΙΣΕΑ-ΤΗΛ. 92.41

ΣΗΜΕΡΟΝ

Γιά πρώτη φορά στην πόλη μας μιὰ πραγματικά
μεγάλη Έλληνική ταινία, ένα συγκλονιστικό δραμα-
τικό άριστούργημα.

ΔΙΨΑΣΜΕΝΗ ΓΙ' ΑΓΑΠΗ

ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ

ΑΝΤΖΕΛΑ ΖΗΑΙΑ-ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ · ΜΑ-
ΔΑΙΝΑ ΑΝΟΥΣΑΚΗ-ΕΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ και ή
μικρή ΜΠΕΛΑ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ.

ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ο ΣΚΛΗΡΟΣ ΤΙΜΩΡΟΣ

ΕΡΧΕΤΑΙ - ΣΙΝΕΜΑΣΚΟΠ

Εικόνα 9

Σινέ ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΛΙΣΕΑ-ΤΗΛ. 92.41

ΣΗΜΕΡΟΝ

Το μεγαλύτερο φίλμ κατασκοπείας του 20ού
αίωνα. Χίλιες φορές άνώτερο από τις ταινίες
του Τζέιμς Μπόντ.

ΠΡΑΚΤΩΡ OSS-77

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΣ "ΑΤΟΜΙΚΗ ΒΟΜΒΑ,"

ΕΡΧΟΜΟΝ ΣΙΝΕΜΑΣΚΟΠ ΠΑΡΑΓΟΓΗΣ 1966

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ

ΡΟΜΠΕΡΤ ΚΕΝΤ-ΗΤΟΜΙΝΙΚ ΜΠΟΣΕΡΟ-ΓΙΟΚΟ ΤΑΝΙ

Τήν Δευτέρα

ΖΟΡΡΟ Ο ΑΟΡΑΤΟΣ ΕΚΔΙΚΗΤΗΣ

Εικόνα

10

Σινέ ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΛΙΣΕΑ-ΤΗΛ. 92.41

ΣΗΜΕΡΟΝ

Ποτέ μέχρι σήμερα δεν ξανάγινε τέτοιο παν-
δαμόνιο στην όδονη.

Ο ΣΚΛΗΡΟΣ ΤΙΜΩΡΟΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ

ΜΑΡΚ ΦΟΡΕΣΤ - ΣΙΑ ΓΚΑΜΠΕΛ

Και τήν συμμετοχήν τών καλύτερων καλλιτέχνων

Τήν Πέμπτην

ΣΥΓΧΩΡΕΣΕ ΜΕ ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

ΚΑΚΙΑ ΑΝΑΛΥΤΗ

ΕΡΧΕΤΑΙ ΡΙΑ ΝΟΡΜΑ-ΒΑΓ. ΠΕΡΠΙΝΙΑΔΗΣ

Εικόνα 11

Εικόνες 8-11: Διαφημίσεις ταινιών στα Ρεθεμνιώτικα Νέα το καλοκαίρι του 1966.

Εικόνα 12 Οι ταινίες που έπαιζαν οι κινηματογράφοι στο Ρέθυμνο στις 17 Ιουλίου 1966.

Εικόνα 13 Η πρώτη ταινία της δεύτερης χρονιάς λειτουργίας του κινηματογράφου που παίχτηκε στις 26/05/1967, Ρεθεμνιώτικα Νέα.

ΟΙΝΕ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΑΠΟ ΑΥΡΙΟ ΚΑΙ ΓΙΑ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΠΑΛΛΑΣ * ΟΡΦΕΥΣ * ΕΛΛΗ * ΔΕΛΛΩ * ΝΙΡΒΑΝΑ * ΠΤΙΠΑΛΑΙ
• ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ • • ΕΣΤΑΔΙΟΥ • • ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ • • ΠΑΤΗΣΙΩΝ • • Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ • • ΡΙΖΑΡΗ •

ΕΤΟΥΑΛ * ΑΛΜΑ * ΠΙΓΚΑΛ * ΚΟΛΟΣΣΑΙΟΝ * ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝ
• ΚΑΛΛΙΘΕΑ • • ΤΡΙΤΙΝΟΥ • • ΠΑΤΗΣΙΩΝ • • ΚΥΨΕΛΗ • • Λ. ΒΟΥΛΙΑΤΜΕΝΗΣ •

ΓΩΓΩ * ΜΙΝΙ ΡΕΞ * ΚΑΛΛΙΘΕΑ και ΑΤΤΙΚΟΝ * ΑΠΟΛΛΩΝ
• ΔΑΡΦΕΝΕ • • ΦΟΡΜΙΝΟΣ • • ΚΑΛΛΙΘΕΑ • • ΠΕΙΡΑΙΩΣ •

ΜΕΤΑ ΤΟ ΥΠ'ΑΡΙΘΜΟΝ 1 ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΓΡΑΝΙΤΑ ΑΠΟ ΛΕΜΟΝΙ
"Ο ίδιος παραγωγός και εκκινηθείς και οι
ίδιοι πρωταγωνιστές που άχαπήγατε
παρουσιάζουν

ΜΙΑ ΠΟΛΥ ΑΝΩΤΕΡΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΣ

ΓΡΑΝΙΤΑ ΑΠΟ ΛΕΜΟΝΙ Ν° 2

* GOING STEADY *
ΤΡΑΓΟΥΔΟΥΝ ΤΙΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΟΥΣ ΟΙ:
ΠΛΑΤΤΕΡΣ · ΝΤΑΪΜΟΝΣ · ΛΙΤΛ ΡΙΤΣΑΡΝΤ
ΦΡΑΝΚΙ ΑΒΑΛΟΝ · ΦΡΑΝΚΙ ΛΑΙΝΗ · ΜΠΟΜΠΥ ΝΤΑΡΝ

ΠΕΡΕΥ ΦΑΙΝΘ · ΜΠΡΕΝΤΑ ΛΗ · ΤΣΑΜΠΥ ΤΣΕΚΕΡ · ΝΤΕΜΠΥ ΡΕΥΝΟΝΤΣ · ΤΣΕΡΡΥ ΛΗ ΛΙΟΥΪΣ κ.λ.π.

ΟΡΦΕΥΣ : ΕΝΑΡΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΪ

Εικόνα 14 Διαφήμιση ταινίας στον τοπικό τύπο στις 3/3/1980

ΣΙΝΕ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΑΠΟ ΣΗΜΕΡΟ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΑΣ ΠΑΡΟΥ
ΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΤΕ-
ΛΕΥΤΑΙΩΝ ΕΤΩΝ

Ο Διασημὸς Παραγωγὸς
ΚΑΡΛΟ ΠΟΝΤΙ
καὶ ὁ Ἕλλην θεματοθέτης ποὺ
θριαμβεῖει στὸ Ἐξωτερικὸ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΣΜΑΤΟΣ
παρουσιάζουν τὸς:

ΣΟΦΙΑ
ΛΩΡΕΝ
ΜΠΑΡΤ
ΛΑΝΚΑΣΤΕΡ
στὴ μεγαλειώδη δημιουργία

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ
ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ

* THE CASSANDRA CROSSING *

Συμπρωταγωνιστοῦν: ΕΓΧΡΩΜΟΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ 1977
ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΧΑΡΡΙΣ-ΙΝΚΡΙΝΤ ΤΟΥΛΙΝ
ΑΒΑ ΓΚΑΡΝΤΝΕΡ
ΟΡΦΕΥΣ: ΕΝΑΡΞΙΣ ΑΠΟ ΤΡΩΙΑΣ

Εικόνα 15 Διαφήμιση ταινίας στον τοπικό τύπο στις 10/1/1980.

ΟΙΝΕ ΠΑΝΤΕΛΗΣ   ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
3 ΠΡΟΒΟΛΕΣ 8-7, 7-10, 10-1

**ΠΑΛΛΑΣ · ΟΡΦΕΥΣ · ΑΕΛΛΑ · ΝΙΡΒΑΝΑ · ΔΑΝΑΟΣ · ΠΙΠΙΛΑΙ
ΠΙΓΚΑΛΑ · ΚΟΛΟΣΣΑΙΟΝ · ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝ · ΜΙΝΙ ΡΕΞ · ΚΑΛΛΙΘΕΑ
ΑΤΤΙΚΟΝ · ΑΠΟΛΛΩΝ**

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
καὶ ὁ κινηματογράφος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
1910 - 1927
ΕΓΧΡΩΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ 1980

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΒΟΛΗΣ **3** ΩΡΕΣ

Στο ρολόι του Βενιζέλου ὁ ΜΗΝΑΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ
πρωταγωνιστὴν

**ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ · ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΥΡΑΤ
ΜΑΝΟΣ ΚΑΤΡΑΚΗΣ · ΟΛΓΑ ΚΑΡΛΑΤΟΥ**

Συμπρωταγωνιστὴν
καὶ ἀλληθροιστὴν **ΒΑΣΙΟΣ ΑΝΔΡΟΝΙΔΗΣ**
ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ · ΘΩΔΩΡΟΣ ΞΕΑΡΧΟΣ
ΘΩΔΩΡΟΣ ΜΟΡΙΑΔΗΣ · ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΤΣΙΓΙΣΚΛΑΚΗΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΞΕΝΙΔΗΣ · ΖΩΡΑΣ ΞΑΡΡΗ
ΝΙΚΗΤΑΣ ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ · ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ
εἰς εἰδικὴ ἐμφάνιση ἡ **ΑΝΝΑ ΚΑΛΟΥΤΑ**
ΚΑΙ ΠΟΛΛΟΙ ἌΛΛΟΙ

ΛΟΓΙΣΤΗ: ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΗΛΑΔΟΡΗΣ · ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΦΩΤΟΠΛΟΣ · ΤΑΣΚΗΣ ΠΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤὴν ἑπίσημη βραδυνὴν πρεμιέρα τῆς δευτέρας
εἰς τὸν κινηματογράφον ΠΑΛΛΑΣ, θα τιμηθῶσιν μετὰ τῆς
κυβερνήσεως καὶ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ἄρχηγοι
κομμάτων καὶ ἀλλοὶ ἐπίσημοι.

ΩΡΑΙ ΕΝΑΞΕΩΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ:

ΟΡΦΕΥΣ · ΠΑΛΛΑΣ ΠΙΓΚΑΛΑ ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝ · ΚΟΛΟΣΣΑΙΟΝ } 3·6·15·9·30	ΝΙΡΒΑΝΑ ΠΙΠΙΛΑΙ ΑΕΛΛΑ · ΔΑΝΑΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑ · ΑΤΤΙΚΟΝ } 3·45·7·10·15
--	--

ΔΙΑΡΚΗ ΚΑΙ ΑΤΕΛΕΙΑΙ ΔΕΝ ΙΣΧΥΟΥΝ

Σημ.: Γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἐπαρχιακοῦ κοινοῦ Ν. Ρεθύμνου, διατίθενται ἐκ
τοῦ ΚΤΕΛ Λεωφορεία, κατὰ τὴν συνενόησιν μὲ τὸν ἀρμόδιον τοῦ ΚΤΕΛ (κ. Συγγε-
λόκη τηλ. 22212 ἢ 29950) γιὰ τὴν μεταφορά των. Ε-λάχιστο ὄριο γιὰ τὴν ἐκκί-
νησιν τοῦ λεωφορείου, ἀτομὰ 25. Τιμὴ εἰσιτηρίου ἢ κανονικῆς.

Εικόνα 16 Διαφήμιση της ταινίας *Ελευθέριος Βενιζέλος*, στις 17/03/80 στην εφημερίδα *Ρεθιμνιώτικα Νέα*. Ενδιαφέρουσα πληροφορία αποτελεί η μεταφορά θεατῶν ἀπὸ τὴν ἐπαρχία με μισθωμένα λεωφορεία τοῦ ΚΤΕΛ.

ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΚΕΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΠΙΧΡΩΜΑ ΔΙΣΚΟΥ CINEMA	ΕΠΙΧΡΩΜΑ CINEMA	ΕΠΙΧΡΩΜΑ CINEMA
ΚΙΝΗΤΟ ΘΕΑΤΡΟ	6178	6260	82	500	41.000
ΤΕΛΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ	6261	6352	91	~	45500
~	6353	6412	59	~	29500
~	6413	6450	37	~	18500
ΕΝΑ ΦΙΛΜ	6451	6544	93	~	46500
ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΑ	6545	6648	103	~	51500
~	6649	6758	109	~	54500
~	6759	6863	104	~	52000
~	6864	6902	38	~	19000
~	6903	6912	9	~	4500
~	6913	6924	11	~	5500
~	6925	6982	58	~	28500
~	6983	7031	48	~	21000
~	7032	7094	62	~	31000
~	7095	7043	48	~	21000
~	0001	410	410	~	282000
~	411	796	385	~	269500
~	797	1042	345	~	241500
~	1143	1368	225	~	157500
~	1369	1469	100	~	70000
~	1470	1830	960	~	252000
~	1871	2050	229	~	160300
~	2061	2090	29	~	20300
~	2091	2100	9	~	6700
~	2101	2110	9	~	6700
~	7144	7248	102	500	51000
~	7247	7385	142	~	41000
~	7390	7511	121	~	60500
~	7512	7588	76	~	38000

ΤΙΤΛΟΣ ΤΑΙΝΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΚΕΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΠΙΧΡΩΜΑ CINEMA	ΤΙΜΗ CINEMA	ΕΠΙΧΡΩΜΑ CINEMA
ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟ ΘΕΑΤΡΟ	28433	28451	29	1000	29.000
~	28452	28482	31	1000	31.000
~	28483	28584	92	~	92.000
~	28575	28662	88	~	88.000
~	28663	28733	71	~	71.000
~	28734	28774	41	~	41.000
~	28775	28821	46	~	46.000
~	28822	289003	131	~	132.000
~	290003	29084	81	~	81.000
~	29085	29248	164	~	164.000
~	29249	29380	142	~	142.000
~	29381	29535	155	~	155.000
~	29536	29635	100	~	100.000
~	29636	29811	176	~	176.000
~	29812	29954	143	~	143.000
~	29955	30086	132	~	132.000
~	0001	157	157	1200	188.400
~	158	309	159	~	182.400
~	310	500	191	~	229.200
~	501	720	220	~	264.000
~	721	910	250	~	300.000
~	911	1161	191	~	229.200
~	1162	1529	368	~	441.600
~	1530	1602	73	~	87.600
~	1603	1762	160	~	192.000
~	1763	1962	200	~	240.000
~	1963	2104	142	~	170.400
~	2105	2380	276	~	339.200

Εικόνα 17 Σελίδες από το βιβλίο εισιτηρίων του κινηματογράφου το 1995.

Εικόνα 18 Το μεγάφωνο του θερινού σινεμά. Η ξύλινη επένδυση ήταν κατασκευή του Μανώλη Λεμονάκη.

Εικόνα 19 Η μηχανή Maliverno που προέβαλε τις ταινίες του θερινού από το 1966 μέχρι το 1979.

Εικόνα 20 Όψη της αίθουσας πριν την ανακαίνιση του 2009.

Εικόνα 21 Όψη της αίθουσας πριν την ανακαίνιση του 2009 (Φωτογραφίες από το αρχείο του κινηματογράφου).

Εικόνα 22 Η αίθουσα μετά την ανακαίνιση του 2009 και όπως είναι σήμερα.

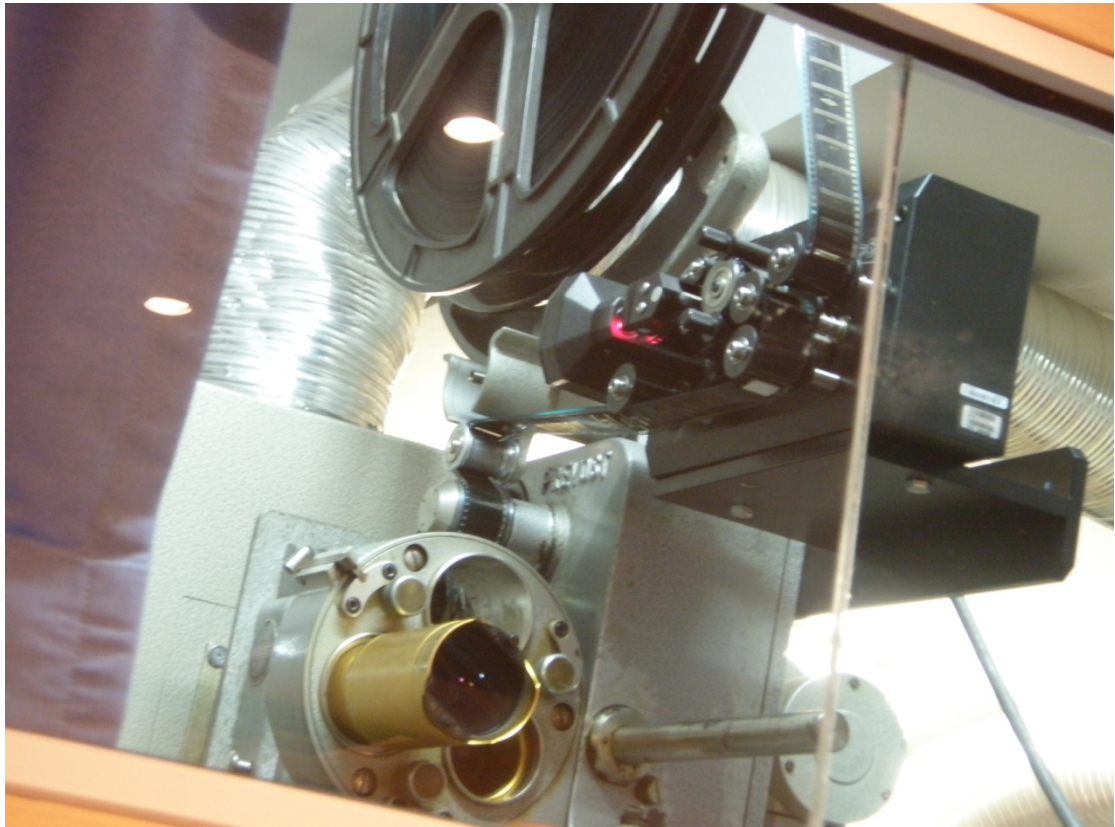

Εικόνα 23 Όψη της δεύτερης αίθουσας, Αύγουστος 2000.

Εικόνα 24 Άλλη άποψη της αίθουσας.

Εικόνα 25 Η μηχανή Prevest που λειτουργεί στη δεύτερη αίθουσα.

Εικόνα 26 Η πρόσοψη του κινηματογράφου όπως είναι σήμερα.

«ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ» - Η νέα, απόλυτα επίκαιρη ταινία του Νίκου Περάκη!

Θα μπορούσε αυτό το κείμενο να αποτελεί απόσπασμα από κάποιο ρεπορτάζ των πρόσφατων γεγονότων στα Ζωινάνα.

Όμως, πρόκειται για την παρουσίαση της νέας ταινίας του Νίκου Περάκη, με τίτλο «ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ», μέρος των γυρισμάτων της οποίας έλαβε χώρα στο νησί μας.

Τα γυρίσματα πραγματοποιήθηκαν το καλοκαίρι, ενώ το μοντάζ της είχε ήδη ολοκληρωθεί, την 29 Νοεμβρίου, ημέρα που το ίδιο θέμα βγήκε στην επικαιρότητα! Έτσι λοιπόν, στην όλη... δημοσιότητα που δέχεται το νησί μας τον τελευταίο μήνα έρχεται να προστεθεί και μία ταινία!

Η υπόθεση

Η ιστορία παρακολουθεί τις παράλληλες, συχνά συμπελεκόμενες ιστορίες και τις κοινές τύγες μερικών πολύ διαφορετικών νέων κατά τη διάρκεια ενός καλοκαιρινού εικοσπεντάριου, από τη φυλακή τα σίβηρα στους κλιμακωμένους διαδρόμους του Ελ. Βενιζέλις και από τις παράλλες του Σαρανικού ως τα βουκολισία του Ψηλορείτη.

Κονιά χαρακτηριστικό των ηρώων είναι τα ποικίλα προβλήματα που τους έχουν κληροδοτήσει οι φάυλοι γονείς τους. Οι ίδιοι -μέχρι πρότινος αμέτοχοι- πέφτουν στα βαθιά, καθώς η απώλεια της ενδομηνιαίας επιφέρει την ξαφνική και αναγκαστική τους «ενηλικίωση».

Μέσα από κωμικοτραγικές καταστάσεις και μετά από μια νύχτα εκθιασμών και μηγαννορραφιών, ενός σκονοβητημένου θανάτου, μιας νεκροφάνειας κι ενός λυτρωτικού φόνου, η παρτίδα στο φως της επίμενης μέρας δεν είναι πια η

ίδια καθώς όλοι τους έχουν αντιμετωπίσει θέλοντας και μη τους δοιμένους τους...

Οι χαρακτήρες

Δύο από τους ήρωες της ταινίας είναι συντοπίτες μας, ο Σταυρακομανιώσις και ο Παπαδάκης.

Ο Μίνωσις Σταυρακομανιώσις (Ανδρέας Κωνσταντίνου), είναι ένας ευέλικτος νεαρός, δευτερότοκος γιος οικογένειας καλλιέργητών και συλλεκτών αλλοπαθιακών και ομοιοπαθιακών βοτάνων, ριζών, βολβών και αρεφνημάτων, υπέδικως για πειραματική υδροκάλυψη δενδρικών βιομηχανικών κώνων σε οικογενειακό θερμοκήπιο κηπευτικών. Έχει συλλεχθεί κατηγορούμενος για την επίθεση κατά του ελκαστήρου της ΕΛ.ΑΣ. που εκτελούσε αναγκωριστικές πτήσεις στις δόρυβρες βουναλαγιάς του Ψηλορείτη.

Ο Μανώλης Παπαδάκης (Στέλιος Σανθουδάκης), φίλος του μεγάλου αδελφού του Σταυρακομανιώσι, γιος ασημασμένου χαρτοκόλλητη, ιδιοκτήτης και οδηγός πολιτείας ταξί Αθηνών και εθισμένος αναγνώστης του σκανδαλιστικού τύπου.

Οι ηθοποιοί

Το καπν απαριθμεί από νέους και ταλαντούχους ηθοποιούς: Ο Γιάννης Τοιματσής (στην τρίτη συνεργασία του με τον Νίκο Περάκη), η Βάσω Καβαλιεράτου (τηλεοπτική σειρά «Στο φως του φεγγαριού»), ο Ανδρέας Κωνσταντίνου (Κρητικής καταγωγής, στην δεύτερη κινηματογραφική του δουλειά μετά την αυστραλιανής παραγωγής «6.000 Miles from Hollywood»), η Ευτυχία Γιακουμή («Η Διακριτική γοητεία των Αρσενικών», τηλεοπτικές σειρές «Έλα ν' αγαπηθούμε», «Εισαφή»), ο Γιώργος Χρανιά-

της (αντιμέτωπος με Κρητικούς για δεύτερη φορά μετά το «Για μια γυναίκα κι ένα αποικίνητο»), η Τζένη Θεωνά («Λούφα και Παράλλαξη: Η Σειρά»), ο Στέλιος Σανθουδάκης («Λούφα και Παράλλαξη: Σειρήνες στο Αιγαίο»), «Λούφα και Παράλλαξη: Η Σειρά»), η Δήμητρα Χατούπη («Οι Αριθμημένοι», «Αγρίτνια»), ο Κωνσταντίνος Δανίκας («Λούφα και Παράλλαξη: Η Σειρά»).

Στην ταινία συμμετέχουν επίσης ο Γιώργος Κιουλιός, η Μαρία Τζουλιανάκη, η Τζούλια Αλεξανδράτου, ο Χρήστος Γιάνναρης (ο... Ιάκωβος του «Straight Story») και η Τόνια Σωτηροπούλου. Guest εμφανίσεις πραγματοποιούν ο... «Μανεδάκης» Τάσος Κοστής, ο Ντίνος Αυγουστής, ο Πέτρος Περάκης, ο Αντώνης Σαμαράς και ο Νίκος Σταυρακομανιώσις.

Οι συντελεστές

Δύο χρόνια μετά την ταινία σταθμό του σύγχρονου ελληνικού κινηματογράφου «Λούφα και Παράλλαξη: Σειρήνες στο Αιγαίο», ο Νίκος Περάκης - ο οποίος συμπληρώνει φέτος 35 χρόνια στο χώρο της σκηνοθεσίας - επιστρέφει με μια δραματική κωμωδία με αισιόδοχο έως κυριολεκτικά λυτρωτικό τέλος, της οποίας υπογράφει το σενάριο και τη σκηνοθεσία. Διευθυντής φωτογραφίας ο Claudio Bolivar («Το Κακό»), «Δέκα μέρες, Δέκα χρόνια»), συνεργάτης του Περάκη σε

αρκετές ταινίες όπως οι «Σειρήνες στο Αιγαίο», «Η Φοίβη», «Προσπάθεια Οικογενείας». Τα σκηνικά επιμελήθηκε η Όλγα Λεοντάδου («URANYA», «Πολίτικη Κουζίνα», «Θηλυκή εταιρεία») και τα κοστούμια η Βάσω Τρανίδου-Σουραϊδάκη («Θηλυκή εταιρεία», τηλεοπτική σειρά «Σχεδόν Πιστέ»). Ο Γιώργος Μαιουραφίλης μετά τις ταινίες «Θηλυκή εταιρεία», «Πολίτικη Κουζίνα», «Λουκουμάδες με Μέλι», «Hardcore», «Πέντε Λεπτά Ακόμα», «URANYA», «Alter Ego» και «Πρώτη Φορά Νονός» αναλαμβάνει το μοντάζ και αυτής της ταινίας. Ο Δημήτρης Κοντόπουλος και ο Νίκος Γρίψης, συνθέτες και σπουδαίοι αντίστοιχα της μεγάλης επιτυχίας «Πάνω στην τρέλα μου», έγραψαν νέα τραγούδια για τις ανάγκες της ταινίας. Τα ήδη γνωστά «Ένα οπασιμένο φτερό» σε ερμηνεία της Ναυσικάς Γαυριδάκη και το «Στόχος Είναι τα Λεφτά» σε ερμηνεία της Τζούλιας Αλεξανδράτου. Παραγωγός είναι και εδώ ο Κώστας Λαμπρόπουλος («Πρώτη Φορά Νονός», «URANYA», «Ednarts», «Λούφα και Παράλλαξη: Σειρήνες στο Αιγαίο», «Νόρες», «Πολίτικη Κουζίνα») με συμπαραγωγούς τον Νίκο Περάκη, την ΕΡΤ και την εταιρεία παραγωγής GRAAL.

Τα γυρίσματα

Ένα μέρος των γυρισμάτων της ταινίας πραγματοποιήθηκε στην Κρήτη. Συγκεκριμένα το τρίημερο 16 με 18 Ιουλίου, ο Νίκος Περάκης και το συνεργείο

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Μετά τη γέννηση του γιου μας αισθανόμαστε την ανάγκη να απευθύνουμε ένα ειλικρινές ευχαριστώ στο Ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό της Μαιευτικής κλινικής του Νοσοκομείου Ρεθύμνου για την συμπαράσταση και την βοήθεια τους.

Σταύρος και Ιωάννα Μαραγκοδάκη

γιο του βρίσκονται στο νησί μας. Οι σκηνές που γυρίστηκαν αφορούσαν στην κάθοδο του Σταυρακομανιώσι στην Κρήτη μετά την αποφυλάκιση του, τη συνάντηση με τη μητέρα του και κάποιες μικροπεριπέτειες που είχε. Στις Μαργαρίτες του Δήμου Γερασιόπουλου, το χωριό απ' όπου κατάγεται η Μαρία Τζουλιανάκη, ο Σταυρακομανιώσις γυρίζει σπίτι και συναντάται με τη μητέρα του, Αργυρά. Το νήσιμα έγινε στο χωριό Πάνω στην τρέλα μου της Μαρίας Τζουλιανάκη. Στην ταινία θα δούμε σκηνές από το ορατόπιο της Νίδας στον Ψηλορείτη, τα Ανώγεια, καθώς και τους γύρω δρόμους. Στη διακλάδωση που βρίσκεται στα σύνορα των νομών Ρεθύμνου και Ηρακλείου, στην πα-

λιά εθνική οδό, γυρίστηκαν σκηνές όπου ο Σταυρακομανιώσις είχε κάποια μπλεξίματα με το νόμο. Τέλος, το Λερωτόνιο «Νίκος Καζαντζάκης» του Ηρακλείου χρησιμοποιήθηκε για τις σκηνές της άφιξης και της αναχώρησής του από την Κρήτη. Οι υπόλοιπες σκηνές της ταινίας γυρίστηκαν σε περιοχές της Άπτικης.

Η συνέχεια... επί της οθόνης, από την Πελέτη 6 Δεκεμβρίου στον κινηματογράφο CINELAND ΠΑΝΤΕΛΗΣ. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.cinelandpantelis.gr και δείτε αποκλειστικές φωτογραφίες από τα γυρίσματα της ταινίας στην Κρήτη!

Μανώλης Λεμονιάκης

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Το Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και το Επιμελητήριο Ρεθύμνης σας προσκαλούν στο ενήμερο εργαστήριο που διοργανώνουν με αντικείμενο την παρουσίαση και εφαρμογή των βασικών θεμάτων ενός επιχειρηματικού σχεδίου.

Την Τετάρτη 5 Δεκεμβρίου 2007 στις 7:00 το απόγευμα στην αίθουσα εκδηλώσεων του Επιμελητηρίου Ρεθύμνης (1ος όροφος).

Η εκδήλωση έχει τίτλο «Εργαστήριο Κατάρτισης Επιχειρηματικού Σχεδίου (Business Plan)», και απευθύνεται σε επιχειρηματίες που επιθυμούν να οργανώσουν και να εκσυγχρονίσουν την επιχείρησή τους αλλά και σε νέους που αποφασίζουν να ιδρύσουν τη δική τους επιχείρηση. Στόχος του εργαστηρίου είναι η κατανόηση της αναγκαιότητας και του περιεχομένου ενός επιχειρηματικού σχεδίου και η παροχή βοήθειας στους επιχειρηματίες για την κατάρτιση ενός προσχεδίου για τη δική τους επιχείρηση.

Οι παρουσιάσεις θα πραγματοποιηθούν από τους επιχειρηματικούς συμβούλους του ΚΕΤΑ Κρήτης, κα Ελίθα Γιέτη και κ. Θεοδωρή Τσαούλη.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνήσουν με το γραφείο Ρεθύμνου του ΚΕΤΑ Κρήτης, τηλ 28310-57330, E-mail: rethymno@keta-kriti.gr

Η είσοδος στο εργαστήριο είναι ελεύθερη.

Εικόνα 27 Άρθρο του Μανώλη Λεμονιάκη στον τοπικό τύπο για τα γυρίσματα της ταινίας *Ψυχραιμία*, *Κρητική Επιθεώρηση*, 4/12/2007.

Η «URANYA» του Κώστα Κατσάκι ήταν μόνο η αρχή! Η ταινία που γυρίστηκε πέ- ροι στο νησί μας ήταν το έναυσμα για τη φετινή ελληνική κινηματογραφική παραγωγή που στο μεγαλύτερο μέρος της ασχολείται με την Κρήτη και φυσικά πραγματοποιεί γυρίσματα στον τόπο μας.

Από την Πέμπτη στις αίθουσες η νέα κωμωδία της Όλγας Μαλέα

Χαρακτηριστικό είναι ότι σε διάστημα ενός έτους έχουν γυριστεί στην Κρήτη πέντε ταινίες: «URANYA» του Κώστα Κατσάκι (καλοκαίρι 2006), «Ei Greco» του Γιάννη Σμαραγδή (χειμώνας 2006), «Πρώτη Φορά Νονός» της Όλγας Μαλέα (καλοκαίρι 2007), «Ψυχαμιά!» του Νίκου Περάκη (καλοκαίρι 2007) και «Το Γαμήλιο Παρά» της Κωστής Κρόκος (καλοκαίρι 2007), χωρίς βέβαια να συνιστούν όλες ταινίες μικρού μήκους, να κυμαίνονται και ηθιολογικές απειρές!

Η Όλγα Μαλέα, σκηνοθέτιδα των ταινιών «Λουκουμάδες με Μέλι», «Ριζίτο», «Η Διακριτική Γοργίτια του Αρσενικού» και «Ο Οργασμός της Αγγελίδας», επισημαίνει με την πέμπτη ταινία της. Το σενάριο βασίζεται σε ένα εν μέρει αυτοβιογραφικό διήγημα του Νίκου Παπανδρέου, το οποίο περιλαμβάνεται στο πρώτο και πολύ επιτυχημένο βιβλίο του «10 Μύθοι και μια ιστορία». Δεκαετία του 60. Μεγαλωμένος στην Καλιφόρνια, ο 11χρονος γιος ενός διάσημου πολιτικού, πηγαίνει στην Κρήτη να βαφτίσει το μαρό ενός υποψηφίου βουλευτή. Εκεί θα γίνει «Πρώτη φορά νονός»... για το καλό της δημοκρατίας και την αγάπη του πατέρα του. Οι κωμικοτραγικές δοκιμασίες που περνά, αλλά

Στα γυρίσματα της ταινίας «ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΝΟΝΟΣ»

και μια καινούρια φίλια, θ' αποκαλύψουν τον δικό του δρόμο για τη ζωή...

Τους ήρωες της ταινίας ενσαρκώνουν οι Αντώνης Καφετζόπουλος (Δευτέρης Παπαδόπουλος, υποψήφιος βουλευτής), Ελένη Καστάνη (Γιζέττος του Παπαγιάνη), Τζέ Παρντό (Άλεις, γιος του πολιτικού και μελλοντικός ποδοσφαιριστής), Μάνος Γαβράς (Νικίττας, αδερφός του Παπαδόπουλου), Νίκος Ανδρουτσάκης (Παπάγος, γιος του Παπαγιάνη), Άννα Λουκίδη (Μυρά, κόρη του Παπαγιάνη), Τάσος Κωστής (Μανδραδάκης), Χάρης Εμμανουήλ (Φουντεδάκης) και η Εβελίνα Πατούλια (μητέρα Άλεις).

Για τον Αντώνη Καφετζόπουλο, την Κρητική καταγωγή - Ελένη Καστάνη (η οποία έχει και στο παρελθόν υποδυθεί την Κρητική με μεγάλη επιτυχία, βλ. «Επίθαινα» Παναγιώτη Πιλάκη, «Δροσουλίτες»), την Εβελίνα Πατούλια και τον Γιώργο Κιμούλη ιδιαίτερες συναισθήματα δεν χροιάται. Ο μικρός Τζέ Παρντό είναι Αμερικανός μαθητής στην Αθήνα και επλήχθηκε για το ρόλο ανάμεσα σε 400 παιδιά. Ο Ηρακλής Τζέ Μάνος Γαβράς, γνωστός από τις εμφανίσεις του σε τηλεοπτικές σειρές («Θα βρεις το Δάσκαλό σου», «Ιστορίες του αστυνόμου Μπέκα») είναι ο μοναδικός Έλληνας ηθοποιός που έχει αποφοιτήσει από το Stella Adler Studio of Acting της Νέας Υόρκης, ενώ το 1999 πρωταγωνίστησε δίπλα στον βραβευμένο με Όσκαρ Φ. Μίρεϊ Σμαραγδή στην επίσημη θεατρική ανάγνωση του «Πνευστό» στη Νέα Υόρκη. Ο Τάσος Κωστής (ο κύριος Μαρικός από τη σειρά «Εκείνες κι Εγώ») σε μια ανεπιτυχή εμφάνιση, καθώς ο ρόλος του Κρητικού τον παίει γάιτο και ο Χάρης Εμμανουήλ κυρίως «Διακριτικός» ηθοποιός με κινηματογραφικές («Ο γιος Πίλος του Έρωτα») και τηλεοπτικές εμφανίσεις («Στο Παρά Πέντε», «Εραστής Διτώνικ

Προαστίον» κ.ά). Ακόμη συμμετέχουν στην ταινία υποδύομενοι τα παιδιά του Παναγιώτη ο Νίκος Ανδρουτσάκης, με καταγωγή από τα Χανιά και η Άννα Λουκίδη.

Η Όλγα Μαλέα εκτός της σκηνοθεσίας συνέγραψε και το σενάριο με τον Νίκο Παπανδρέου, με τον οποίο τη συνδέουν αρκετά χρόνια φιλίας. Η ιδέα της μεταφοράς του βιβλίου στον κινηματογράφο τους διακατέχει αρκετά χρόνια. Αρχικά έγραψαν ένα σενάριο που κάλυπτε την ιστορία της Ελλάδας από το 1967 έως το 1981, όμως όπως μας είπε η ίδια «ήταν ένα σχέδιο αρκετά μεγαλόπνοο και δύσκολο πραγματοποιήσιμο». Στις αποφασισίες να μεταφέρουν ένα μέρος του βιβλίου, να βασιστεί στην Κρήτη.

Διευθυντής φωτογραφίας είναι ο Κωστής Γκιζας («Ο Λαμπρός τα παίρνει όλα», «Safe Sex», «Από τον»), ενώ η καλύτερη επιμέλεια ανήκει στην Ηρακλίσσια - Έβα Νάβινα, η οποία μας έχει δώσει εκτενέστερα δείγματα της δουλειάς της μέσα από τις ταινίες «URANYA», «Η Χαροδία του Χαρίτωνα», «Νίφες», «Λουκουμάδες με Μέλι». Η μουσική είναι του Κώστα Λεβιάδα, συνθέτη και στιχουργού μεγάλων τραγουδιών όπως ο Βασίλης Παπανικολάου, ο Γιάννης Κότταρας, η Ελένη Τσαλιγοπούλου, ο Βασίλης Σκοιλιάς, η Ανδριάνα Μπάμπη. Στην ηχογράφιση ο Μαρinos Αθανασίου με πάνω από 30 χρόνια στο χώρο και ταινίες όπως η «URANYA», «Το Αιβάδι που Δακρύζει», «Το Αιβάδι και Παράλληλη» στο ενεργητικό του. Ο Γιώργος Μαυροφάρδος («URANYA», «Πέντε Δεκά Αόρατα», «Λουκουμάδες με Μέλι», «Πολιτική Κοζύβια») επιμελείται του μοντάζ. Στην παραγωγή συ-

νανάμε τρία από τα μεγαλύτερα ονόματα του χώρου στην Ελλάδα. Κώστας Λαμπρόπουλος («URANYA», «Λούφα και Παράλληλη», Σαήνης στο Αιγαίο», «Νίφες»), Διονύσης Σαβιτόρης («URANYA», «Πολιτική Κοζύβια»), Μάνος Κρεβμάς («URANYA», «Λούφα και Παράλληλη», Σαήνης στο Αιγαίο», «Ρ20») σε ένα έργο γυρίσματα σε αεροστεγές, 1,5 εκατομμύριο ευρώ. Στην παραγωγή συμμετέχει επίσης και η Finos Films.

Τα γυρίσματα ξεκίνησαν στις 21 Μαΐου, ανήμερα της εορτής του αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης. Αρχικά εορταζόνταν και οι ενσχές και τα κερδίσματα έδιναν και έπαιζαν. Παρόλο το κρύο κλίμα που υπήρχε, οι καιρικές συνθήκες δεν ήταν οι ιδανικές καθώς η συγκεκριμένη εβδομάδα στην περιοχή μας επικρατούσαν βροχές και γενικότερα άστατος καιρός, πράγμα που επέφερε αλλαγή στον προγραμματισμό. Κάτι ανάλογο συνέβη και τις τελευταίες μέρες των γυρισμάτων με τον καιώνα να ταλαιπωρεί το σενάριο.

Την πρώτη μέρα γυρίστηκε το teaser trailer της ταινίας, το οποίο βγήκε στις αίθουσες ένα μήνα αργότερα (με την ταινία «Πολύ σκληρός για να πεθάνει 40»), ενώ ακόμα τα γυρίσματα βρισκόταν σε εξέλιξη! Γυρίσματα πραγματοποιήθηκαν σε αρκετά μέρη του νησιού. Συγκεκριμένα στα χωριά Φρες και Μελλίδι του Δήμου Φρε, τον Βάιο και το Ραβαλοχώρι του Δήμου Βάιου, στην Επισκοπή του Δήμου Λασιθίων, τη Χαλέπα Χανίων και τα λιμάνια των Χανίων και της Σούδας.

Στον Φρε γυρίσματα έγιναν στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην κεντρική πλατεία, ως το εξωτερικό μέρος της εκκλησίας όπου τελείται η βαφτίση. Επίσης χρησιμο-

ποίησε η πολύ μας παλιά κατοικία όπου η Έβα Νάβινα και οι συνεργάτες της, με αρκετό μεράκι και σκληρή δουλειά, μετέφρασαν σε μια αξιόλογη αλλη δεκαετίας '60, η οποία χρησιμοποιήθηκε ως το εξωτερικό του σπιτιού του Παπαγιάνη.

Λίγο έξω από το χωριό Μελλίδι του Δήμου Φρε, πραγματοποιήθηκαν εξωτερικά γυρίσματα σε αεροστεγές, τα οποία ήταν από τα πιο δύσκολα και επίπονα λόγω της δύσκολης πρόσβασης και μετακίνησης του συνεργείου.

Στον Βάιο χρησιμοποιήθηκε η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, ως το εσωτερικό της εκκλησίας όπου τελείται η βαφτίση. Στις συγκεκριμένες σκηνές ο Κώστας Λαμπρόπουλος κλέβει την παράσταση με μια μοναδική μεταμορφωτική υποδύση του νεοκωμωδίου στον Βάιο ακόμα χρησιμοποιήθηκε μια παλιά κατοικία για το κινηματογραφικό σπάι της οικογένειας Μαυροφάρδου.

Στο Ραβαλοχώρι πραγματοποιήθηκε εσωτερικά γυρίσματα στην οικία του Φουντεδάκου.

Τα σκηνικά της Επισκοπής χρησιμοποιήθηκαν για τον ξεχωριστό του καιώνα, μετά από ένα γεγονός που τους αναστάσει και με τα άρματα στο γέρι (σαν γνήσια Κρητικά!) γίνεται μια γροθιά.

Στη Χαλέπα το γύρισμα ήταν εσωτερικό σε μια κατοικία, ως το εσωτερικό του σπιτιού του Παπαγιάνη.

Τέλος, τα λιμάνια των Χανίων και της Σούδας χρησιμοποιήθηκαν στις σκηνές της άφιξης και της αναχώρησης του μικρού Άλεις. Το λιμάνι των Χανίων χρησιμοποιήθηκε στις σκηνές όπου τα παιδιά είναι από το πλοίο προς τη στεριά. Στο λιμάνι της Σούδας έγινε το αντίθετο, από το λιμάνι προς το πλοίο. Το Ε/Γ-Ο/Γ «Λιανός», με το ανάλογο νεκρό φυσικό, είναι το πλοίο που μεταφέρει τον Άλεις από και προς την Κρήτη.

Η Κυριακή 1η Ιουλίου ήταν η τελευταία μέρα γυρισμάτων

στην Κρήτη. Ακολούθησαν άλλες τρεις μέρες στην Αθήνα, στη βίλα Γαλήνη, στο Κασσί, στο δωμάτιο που χρησιμοποιούσαν ως γραφείο ο Γεώργιος και ο Ανδρέας Παπανδρέου. Στις σκηνές αυτές πραγματοποιούνται οι συναντήσεις του Άλεις με τον πατέρα του. Αξίζει να παρατηρήσετε την καταπληκτική προσελκτική αρίθια που εμφανίζεται στην ταινία και απεικονίζεται τον Γιώργο Κιμούλη ως τον πολιτικό γέγερ. Ακόμα έγινε γυρίσματα για μία μέρα στην Πάτρα.

Για τις ανάγκες της ταινίας χρησιμοποιήθηκαν εκατοντάδες κοστούμια και ένας αρκετά μεγάλος αριθμός κωμωδίων. Τα μέρη γυρίσματα ξεκίνησαν στις 7 το πρωί και τελείωναν στις 8 το βράδυ, ενώ τα βράδια από τις 7 το απόγευμα έως το πρώτο φως της ημέρας!

Η συνέχεια... επί της οδού της από την Πέμπτη 4 Οκτωβρίου στον κινηματογράφο CINELAND ΠΛΑΤΕΙΑΣ. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.cinelandpantelis.gr και δείτε αποκλειστικές φωτογραφίες από τα γυρίσματα της ταινίας!

Μας μιλάει για τον λόγο που τον έκανε να συμμετάσχει στην ταινία και για την παραμονή του στην Κρήτη: «Η ταινία έχει ένα αρκετά ολοκληρωμένο σενάριο και ο χαρακτήρας είναι σημαντικό βάθος.

Συνήθως παίζω ρόλους ρεαλιστικούς και το να υποδυθώ τον Κρητικό είναι κάτι το πολύ ενδιαφέρον το οποίο βρήκε πολύ καλύτερο απ' ό,τι περιμέναμε, παρ' ό,τι με το άγνωστο είπα λίγο επιφυλακτικές. Συνήγαμε από το πρωί, άρχισε όμως με αρκετή ταλαιπωρία, αλλά τελικά άξιζε τον κόπο».

Μανώλης Λεμονιάκης

Γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε σκηνοθεσία και σεναριογραφία στο Πανεπιστήμιο του Yale (ΗΠΑ). Έχει κάνει Διδακτορικό Ψυχολογίας (Ph.D.) στο Πανεπιστήμιο του Yale (ΗΠΑ) και είναι κάτοχος πτυχίου Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και

ΟΛΓΑ ΜΑΛΕΑ
Γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε σκηνοθεσία και σεναριογραφία στο Πανεπιστήμιο του Yale (ΗΠΑ). Έχει κάνει Διδακτορικό Ψυχολογίας (Ph.D.) στο Πανεπιστήμιο του Yale (ΗΠΑ) και είναι κάτοχος πτυχίου Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και

Β.Α. Ψυχολογίας από το Dece College, Αθήνα. Πάντα προέρχεται και κερδίζει στη δουλειά της. «Ηβελίνα έβαλε και καμάρια να κάνει μια ταινία με ήρωα ένα μικρό παιδί επειδή τα παιδιά φέρουν με αβυσθία και απεικονίζονται με αρκετά μεγάλα αριθμούς κωμωδίων. Τα μέρη γυρίσματα ξεκίνησαν στις 7 το πρωί και τελείωναν στις 8 το βράδυ, ενώ τα βράδια από τις 7 το απόγευμα έως το πρώτο φως της ημέρας!

Η συνέχεια... επί της οδού της από την Πέμπτη 4 Οκτωβρίου στον κινηματογράφο CINELAND ΠΛΑΤΕΙΑΣ. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.cinelandpantelis.gr και δείτε αποκλειστικές φωτογραφίες από τα γυρίσματα της ταινίας!

Μας μιλάει για τον λόγο που τον έκανε να συμμετάσχει στην ταινία και για την παραμονή του στην Κρήτη: «Η ταινία έχει ένα αρκετά ολοκληρωμένο σενάριο και ο χαρακτήρας είναι σημαντικό βάθος.

Συνήθως παίζω ρόλους ρεαλιστικούς και το να υποδυθώ τον Κρητικό είναι κάτι το πολύ ενδιαφέρον το οποίο βρήκε πολύ καλύτερο απ' ό,τι περιμέναμε, παρ' ό,τι με το άγνωστο είπα λίγο επιφυλακτικές. Συνήγαμε από το πρωί, άρχισε όμως με αρκετή ταλαιπωρία, αλλά τελικά άξιζε τον κόπο».

Μανώλης Λεμονιάκης

Γεννήθηκε στην Αθήνα και σπούδασε σκηνοθεσία και σεναριογραφία στο Πανεπιστήμιο του Yale (ΗΠΑ). Έχει κάνει Διδακτορικό Ψυχολογίας (Ph.D.) στο Πανεπιστήμιο του Yale (ΗΠΑ) και είναι κάτοχος πτυχίου Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και

Για τις ανάγκες της ταινίας χρησιμοποιήθηκαν εκατοντάδες κοστούμια και ένας αρκετά μεγάλος αριθμός κωμωδίων. Τα μέρη γυρίσματα ξεκίνησαν στις 7 το πρωί και τελείωναν στις 8 το βράδυ, ενώ τα βράδια από τις 7 το απόγευμα έως το πρώτο φως της ημέρας!

Η συνέχεια... επί της οδού της από την Πέμπτη 4 Οκτωβρίου στον κινηματογράφο CINELAND ΠΛΑΤΕΙΑΣ. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.cinelandpantelis.gr και δείτε αποκλειστικές φωτογραφίες από τα γυρίσματα της ταινίας!

GOOD www.goodnet.gr
η καλύτερη του διαδικτύου...
η ψυχή του Ρεθύμνου στο internet

ΦΟΡΟΥΜ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ & ΑΝΤΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟΨΕΩΝ
Το ηλεκτρονικό καφενείο του Ρεθύμνου

- συζητήστε ζωντανά για θέματα που αφορούν τον τόπο μας.
- προβλήματα & προτάσεις
- σχολία & μικρές αγγελίες
- ανέκδοτα & μανινάδες

Εγγραφείτε on-line και λάβετε μέρος τώρα!!

©Ε. 1997. Διατηρείται από HOTSoft.gr & τις ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

Εικόνα 28 Άρθρο του Μανώλη Λεμονιάκη για τα γυρίσματα της ταινίας *Για πρώτη φορά νονός*, Κρητική Επιθεώρηση, 3/10/2007.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

**ΤΑΙΝΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟΝ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ «ΠΑΝΤΕΛΗΣ» ΤΙΣ
ΧΡΟΝΙΕΣ**

1966, 1967, 1978, 1979 ΚΑΙ 1980

ΗΜΕΡ. ΠΡΟΒΟΛ.	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΧΡΟΝ. ΠΑΡΑΓ.	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΕΙΔΟΣ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
16/7/1966		<i>Το μαύρο γεράκι επιτίθεται</i>				
19/7/1966	Aventuras de l' oeste	Επτά ώρες μάχης	1965	Joaquin Luis Romero Marchent	ΓΟΥΕΣΤΕΡΝ	ΙΣΠΑΝΙΑ
21/7/1966	Brenno, il nemico de Roma	Μπρένο ο πυρπολυτής	1963	Giacomo Gentilomo	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
		Κυπ. Ευρώπης ΟΣΦΠ-Λυών				
26/7/1966	Le Gladiatrici	<i>Γυναίκες στο Στίβο</i>	1963	Antonio Leonviola	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
28/7/1966	OSS 77- operazione fior di lotto	Πράκτωρ OSS-77 Επιχειρήσις ατομική βόμβα	1965	Bruno Paolinelli	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
1/8/1966	L' invincibile ?	Ζορρό ο αόρατος εκδικητής	1963		ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
4/8/1966		Διψασμένη γι αγάπη *	1965	Ρένα Γαλάνη	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
8/8/1966		<i>Ο σκληρός τιμωρός</i>				
11/8/1966		Συγχώρεσέ με αγάπη μου *	1965	Παναγιώτης Σπηλιώτης	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
15/8/1966		Ο καταφερτζής *	1964	Κώστας Στράντζαλης	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
19/8/1966	Golia e il cavaliere mascherato	<i>Ο ελευθερωτής με την κόκκινη μάσκα</i>	1963	Piero Pierrotti	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
22/8/1966		Ο Γιάννης τα κανε θάλασσα *	1964	Οδυσσέας Κωστελέτος	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
25/8/1966	Mision Lisboa	<i>Ακρως απόρρητο Απαγωγή πράκτωρ 077</i>	1965	Federico Aicardi/ Tulio Demicheli	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ
29/8/1966	Taur, il re de la forza bruta	Ταούρ ο τρομερός	1963	Antonio Leonviola	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
31/8/1966		Ο γολγοθάς μιάς αθώας *	1961	Κώστας Στράντζαλης	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
2/9/1966		Σκλάβοι της μοίρας *	1966	Απόστολος Τεγόπουλος	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
5/9/1966		<i>Τζεσε Τζέημς ο μεγάλος παράνομος</i>				
9/9/1966		Του χωρισμού ο πόνος *	1965	Παναγιώτης Κωνσταντίνου	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
12/9/1966		Μην είδατε τον Παναή *	1962	Ορέστης Λάσκος	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
16/9/1966	Le spie uccidono a Beirut	<i>Πράκτωρ 009 Επιχείρηση Βηρυττός</i>	1965	Liciano Martino	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
19/9/1966	I Cinque dela vendetta	<i>Οι παράνομοι του Τέξας</i>	1966	Aldo Florio	ΓΟΥΕΣΤΕΡΝ	ΙΤΑΛΙΑ
21/9/1996		Ο Ιππόλυτος και το βιολί του *	1963	Πάνος Γλυκοφρύδης	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
25/9/1966		Με πόνο και με δάκρυα *	1965	Απόστολος Τεγόπουλος	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
28/9/1966	Lost Continent	<i>Αποστολή στη χαμένη ήπειρο</i>	1951	Sam Newfield	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ	ΗΠΑ
30/9/1966		Μιράντα αγάπη μου *	1966	Ανδρέας Βουγιούκας	ΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
5/10/1966		<i>Έφοδος στο Ηλιοβασιλέμα</i>				
6/10/1966	Bomba, the jungle boy	<i>Μπόμπα το παιδί της ζούγκλας</i>	1949	Ford Beebe	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
12/10/1966		<i>Επέλαση Ινδιάνων</i>				
26/5/1967	Cartagine in fiamme	<i>Η Καρχηδών στις φλόγες</i>	1960	Carmine Gallone	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
31/5/1967		<i>Οι τρομοκράτες</i>				
1/6/1967		Άγρια Πάθη *	1967	Στέλιος Τατασόπουλος	ΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
6/6/1967		<i>Γκρεμίσανε τα όνειρά μου*</i>				
7/6/1967		Σήκω χόρεψε συρτάκι *	1967	Κώστας Στράντζαλης	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ

ΗΜΕΡ. ΠΡΟΒΟΛ.	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΧΡΟΝ. ΠΑΡΑΓ.	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΕΙΔΟΣ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
13/6/1967		<i>Νύχτα αγωνίας</i>				
17/6/1967		<i>Το μουσικό μιάς μητέρας*</i>	1966	Γιώργος Σταματόπουλος	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
20/6/1967	Cartes sur le table	<i>Ο Εντυ εναντίον της εταιρίας δολοφόνων</i>	1966	Jesus Franco	ΚΩΜ. ΕΠΙΣΤ. ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ	ΓΑΛΛΙΑ
22/6/1967		<i>Οι γίγαντες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας</i>				
26/6/1967		<i>Επά για το Τέξας</i>				
29/6/1967	Upperseven, l' uomo da uccidere	<i>Πράκτωρ Σούπερ 7 πρέπει να πεθάνει</i>	1966	Alberto De Martino	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
3/7/1967		<i>Τυχοδιώκτες του Βιετνάμ</i>				
5/7/1967		<i>Οι ασυνείδητοι*</i>	1966	Γιώργος Σταματόπουλος	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
8/7/1967		<i>Καρδιά μου πάψε να πονάς *</i>	1965	Απόστολος Τεγόπουλος	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
10/7/1967	Secret of the Incas	<i>Το μουσικό των Ίνκας</i>	1954	Jerry Hopper	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
14/7/1967	Ercole contro Roma	<i>Ο Ηρακλής σπάει τα δεσμά των τυράννων</i>	1964	Piero Pierrotti	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
17/7/1967		<i>Υπότροπον Επιχειρήσις Ακτίνες θανάτου</i>				
22/7/1967		<i>Περιφρόνα με γλυκειά μου*</i>	1965	Απόστολος Τεγόπουλος	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
24/7/1967		<i>Γαβριέλα, η αμαρτωλή της Αθήνας*</i>	1966	Γιώργος Παπακώστας	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
27/7/1967		<i>Τύφλα να'χει ο Μάρλον Μπράντο*</i>	1963	Ορέστης Λάσκος	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
31/7/1967		<i>Προδοσία στο στρατόπεδο 127</i>				
3/8/1967		<i>Αμαρτωλές της νύχτας *</i>	1966	Δημήτρης Γαλάτης	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
5/8/1967		<i>Έχω δικαίωμα να σ'αγαπω *</i>	1966	Απόστολος Τεγόπουλος	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
7/8/1967		<i>Τυφών στο Ναγκασάκι</i>				
9/8/1967	A 077, sfida ai killers	<i>Απόρρητος φάκελος Φλέμινγκ</i>	1966	Antonio Margheriti	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
17/8/1967		<i>Οδύσσεια</i>				
21/8/1967	Milord, l' Arsouille	<i>Ο Επαναστάτης των Παρισίων</i>	1955	Andre Haguet	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ	ΓΑΛΛΙΑ
23/8/1967		<i>Φως, νερό, τηλέφωνο, οικόπεδα με δόσεις*</i>	1966	Κώστας Στράντζαλης	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
28/8/1967	Fuerte perdido	<i>Ο αδίτακτος προδότης</i>	1965	Jose Maria Elorrieta	ΓΟΥΕΣΤΕΡΝ	ΙΣΠΑΝΙΑ
31/8/1967	Le Maitre des forges	<i>Ο Αρχισιδηουργός</i>	1948	Fernand Rivers	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ	ΓΑΛΛΙΑ
4/9/1967	Das Ungehuer von London City	<i>Το τέρας του Λονδίνου</i>	1964	Edwin Sbonek	ΤΡΟΜΟΥ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ
7/9/1967		<i>Θέλω πίσω το παιδί μου*</i>	1967	Δημήτρης Πάρης	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ
11/9/1967		<i>Η αυγή των ηρώων</i>	1951		ΔΡΑΜΑ	ΙΤΑΛΙΑ
13/9/1967		<i>Επιχειρήσις κόκκινος στόχος</i>				
18/9/1967		<i>Ντικ Μάρλοου Πράκτωρ 077</i>				
21/9/1967		<i>Τα γεράκια του Μεξικού</i>				
25/9/1967	Husz Ora	<i>Δύο ημίχρονα στην κόλαση</i>	1965	Zoltan Fabri	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΟΥΓΓΑΡΙΑ ΓΕΡΜΑΝΙΑ
27/9/1967		<i>Στην κόλαση του Ειρηνικού</i>				
29/9/1967		<i>Ο κατατρεγμένος*</i>	1966	Απόστολος Τεγόπουλος	ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ	ΕΛΛΑΔΑ

ΗΜΕΡ. ΠΡΟΒΟΛ.	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΧΡΟΝ. ΠΑΡΑΓ.	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΕΙΔΟΣ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
16/5/1978		Άσσος του καράτε Δυναμίτης στο Κουνγ Φου				
17/5/1978		Νύκτα Ερωτος				
20/5/1978		Σαντοκαν, ο Τίγρης της Μαλαισίας				
24/5/1978	Schulmadchen- Report 9: Reifeprehung von Arbitur	Θρανίο Νο9	1975	Walter Boos	ΕΡΩΤΙΚΗ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ
26/5/1978	Mort d' un pourri	Ωραιοί σκληρός και αδίστακτος	1977	Georges Lautner	ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ	ΓΑΛΛΙΑ
31/5/1978		Η Γαίνα των Ες-Ες				
2/6/1978	Bing xue qing guan ying xion dan	Μπρους Λάι-Το τσακάλι της Μαντζουρίας	1978	Hsueh Li Pao	ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	ΗΠΑ
6/6/1978		Σπειαλ Δυναμίτης				
9/6/1978	Daikaju Ketto: Gamera tai Barugon	Ο πόλεμος των τεράτων	1966	Shigeo Tanaka	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ	ΙΑΠΩΝΙΑ
16/6/1978		Οι τελευταίοι των γιγάντων του Καράτε				
27/6/1978	Schulmadchen- Report 11: Teil- Probieren geht uber studieren	Θρανίο 69	1977	Ernst Hofbauer	ΕΡΩΤΙΚΗ	ΓΕΡΜΑΝΙΑ
30/6/1978	Xing Xing Wuang	Γοριλάνθρωπος ο τρόμος της γης	1978	Meng Hua Po	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ	ΧΟΝΓΚ- ΚΟΝΓΚ
4/7/1978	Cattivi Pensieri	Ποιος κοιμήθηκε με τη γυναίκα μου;	1976	Ugo Tognazzi	ΕΡΩΤΙΚΗ ΚΩΜΩΔΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
5/7/1978	The Ying and Yang of Mr. Go	Ο τρίτος κατάσκοπος	1970	Burgess Meredith	ΚΑΤΑΣΚΟΠΕΥΤΙΚΗ ΠΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
7/7/1978		Φαντομάς ο πρώτος				
16/7/1978	Li Xiao Long Zhuan Qi	Η οργή της Κίνας, Μπρους Λι	1976	Si Yuen -Ng	ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	ΗΠΑ
19/7/1978	Uomini si nasce poliziotti si muore	Μοτσοκλετιστές εναντίον της Μαύρης Συμμορίας	1976	Ruggero Deodatto	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
21/7/1978	Les Bidasses en folie	Οι πέντε τρελοί του συντάγματος	1971	Claude Zidi	ΠΟΛ. ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ/ ΚΩΜΩΔΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ
26/7/1978	Prenez la queue comme tout le monde	Φλογερές Γαλλίδες που τα κάνουν όλα	1973	Jean- Francois Davy	ΕΡΩΤΙΚΗ	ΓΑΛΛΙΑ
28/7/1978	Les grandes vacances	Λουί ντε Φινες σε ασύλληπτες διακοπές	1967	Jean Girault	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ
5/8/1978	Bluff storia di truffe e improglioni	Η πιο μεγάλη μπλόφα	1976	Sergio Corbucci	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
9/8/1978	L' uomo, L' orgoglio, la vendetta	Προδομένος εκδικητής	1968	Luigi Bazzoni	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
18/8/1978	Le tigre e ancora viva: Sandokan alla riscossa	Σαντοκαν Επιστροφή του τίγρη της Μαλαισίας	1977	Sergio Sollima	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
22/8/1978		Το κύπημα της μέλισσας				
23/8/1978		Οι σφαίρες έγραψαν το τέλος του				
26/8/1978	Le petit baigneur	Λουί ντε Φινές Τρελός κολυμβητής	1968	Robert Dhery	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ
12/9/1978	The island of Dr. Moreau	Η μυστηριώδης νήσος του Δρ Μορώ	1977	Don Taylor	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ	ΗΠΑ
11/10/1979	Force 10 from Navarone	Ομάδα κρούσεως από το Ναυαρόνε	1978	Guy Hamilton	ΠΟΛΕΜΙΚΗ	ΗΠΑ
12/10/1979		Ασάντι				
16/10/1979	Serpico	Σέρπικο	1973	Sidney Lumet	ΑΣΤΥΝ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΗΠΑ
18/10/1979		Ρίο Κόντσο				
20/10/1979		Ο κλέφτης της Βαγδάτης				
22/10/1979	Black Ceasar	ο μάυρος γίγας	1973	Larry Cohen	ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ	ΗΠΑ
25/10/1979	Tang Shan da xiong	Μπρους Λη, το μεγάλο αφεντικό του καράτε	1971	Wei Lo	ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	ΧΟΝΓΚ- ΚΟΝΓΚ

ΗΜΕΡ. ΠΡΟΒΟΛ.	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΧΡΟΝ. ΠΑΡΑΓ.	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΕΙΔΟΣ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
27/10/1979	Pari e dispari	Μονά- Ζυγά	1978	Sergio Corbucci	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ/ ΚΩΜΩΔΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
31/10/1979	Ta jiao tou yu sao niang zi	Μπρους Λη εναντίον σιδεροδάκτυλου	1979	Lu Po Tu	ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	ΧΟΝΓΚ- ΚΟΝΓΚ
2/11/1979	Le gendarmes et les extra- terrestes	Οι χωροφύλακες κι οι εξωγήινοι	1979	Jean Girault	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ
5/11/1979	Escimo Limon	Γρανίτα από Λεμόνι	1978	Boaz Davidson	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΙΣΡΑΗΛ
12/11/1979	Midnight Express	Το εξπρες του μεσονυκτίου	1978	Alan Parker	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΗΠΑ
19/10/1979	The Fury	Οργισμένοι Γίγαντες	1978	Brian De Palma	ΕΠΙΣΤ. ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ/ ΤΡΟΜΟΥ	ΗΠΑ
23/11/1979	Spiderman strikes back	Σπάιντερμαν- ο άνθρωπος αράχνη	1978	Ron Satlof	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΕΠΙΣΤ. ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ	ΗΠΑ
27/11/1979	Borsalino & Co	Μπορσαλίνο & Σια	1974	Jacques Deray	ΑΣΤΥΝ. ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ
29/11/1979	Victory at Entebbe	Επιχείρηση Εντεμπέ	1976	Marvin J. Chomsky	ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΗΠΑ
1/12/1979	The Towering inferno	Ο πύργος της Κολάσεως	1974	John Guillermin	ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ	ΗΠΑ
3/12/1979	Le juge Fayard dit le Sheriff	Ο δικαστής που τον έλεγα σερίφη	1977	Yves Boisset	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΓΑΛΛΙΑ
6/12/1979	Tomorrow never comes	Συναγεμμός για ένα δολοφόνο	1978	Peter Collinson	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ
9/12/1979	Soldier Blue	Ο στρατιώτης Μπλου	1970	Ralph Nelson	ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
10/12/1979	Nosferatu:Phantom der Nacht	Νοσφεράτου	1979	Werner Herzog	ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ/ ΤΡΟΜΟΥ	ΔΥΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ
13/12/1979		Μονά- ζυγά δικά μου*	1979	Χρήστος Κυριακόπουλος	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
17/12/1979	Emanuelle e le porno notti del mondo n. 2	Η Εμμανουέλα στον κόσμο του έρωτα	1978	Bruno Matei	ΕΡΩΤΙΚΗ	ΙΤΑΛΙΑ
20/12/1979	Colpo in canna	Χρυσές Μπούκλες, φονικά πιστόλια	1975	Fernando Di Leo	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ
22/12/1979		Τρινιτά- ψοφάω να ρίχνω ξύλο				
25/12/1979	Superman: The Movie	Σούπερμαν	1978	Richard Donner	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ	ΗΠΑ
30/12/1079	Herbie goes to Monte Carlo	Το κατσαριδάκι στο Μόντε Κάρλο	1977	Vincent McEveety	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΗΠΑ
1/1/1980	Blackbeard's Ghost	Ένας τρελός τρελός πειρατής	1968	Robert Stevenson	ΚΩΜΩΔΙΑ	ΗΠΑ
4/1/1980		Σεξ Αταξίες				
9/1/1980	A clockwork orange	Το κουρδιστό πορτοκάλι	1971	Stanley Kubrick	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ
10/1/1980	The Cassandra Crossing	Το πέρασμα της Κασσάνδρας	1976	George P. Cosmatos	ΘΡΙΛΕΡ	ΗΠΑ
14/1/1980		Η μεγάλη εκδίκηση του καράτε				
19/1/1980	The Great Riviera bank robbery	Ριφιφι στην τράπεζα της Νίκαιας	1979	Francis Megahy	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΜΕΓ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ
23/1/1980		Το νησί με τις χίλιες ηδονές				
25/1/1980	Agenten kennen keine tranen	Επιχείρηση Ουράνιο	1978	Gianfranco Baldanello- Menahem Golan	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΔΥΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΙΤΑΛΙΑ/ ΙΣΡΑΗΛ
28/1/1980	The Deer hunter	Ο ελαφοκυνηγός	1978	Michael Cimino	ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΗΠΑ
4/2/1980	The boys in company C	Διμοιρία καθαρμάτων	1978	Sidney J. Furie	ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΗΠΑ
7/2/1980	Dawn of the dead	Ζόμπι, το ξύπνημα των νεκρών	1978	George A. Romero	ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ/ ΤΡΟΜΟΥ	ΗΠΑ
9/2/1980	St. Ives	Ο ακαταμάχητος	1976	J. Lee Tompson	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
11/2/1980		Μπρους Λη				

ΗΜΕΡ. ΠΡΟΒΟΛ.	ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	ΧΡΟΝ. ΠΑΡΑΓ.	ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ	ΕΙΔΟΣ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
14/2/1980	The silent partner	Σιωπηλός δολοφόνος	1978	Daryl Duke	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
18/2/1980	Apocalypse now!	Αποκάλυψη τώρα	1979	Francis Ford Coppola	ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΔΡΑΜΑ	ΗΠΑ
25/2/1980	Assault on precinct 13	Σταθμός 13 δέχεται επίθεση	1976	John Carpenter	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ- ΘΡΙΛΛΕΡ	ΗΠΑ
28/2/1980	Game of Death	Το παιχνίδι του θανάτου	1979	Robert Clouse	ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	ΗΠΑ
3/3/1980	Yotzim Kavua	Γρανίτα από λεμόνι Νο2	1979	Boaz Davidson	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΚΩΜΩΔΙΑ	ΙΣΡΑΗΛ ΔΥΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ
10/3/1980	The French Connection	Ο άνθρωπος από τη Γαλλία	1971	William Friedkin	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
13/3/1980	Bear island	Μυστική απόστολή: νήσος	1979	Don Sharp	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ- ΘΡΙΛΛΕΡ	ΗΠΑ
17/7/1980		Ελευθέριος Βενιζέλος*	1980	Παντελής Βούλγαρης	ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ	ΕΛΛΑΔΑ
24/3/1980	Alien	Άλιεν	1980	Ridley Scott	ΘΡΙΛΕΡ	ΗΠΑ
27/7/1980	Dirty Mary crazy Larry	Η πρόστυχη Μαύρη και ο τρελλός Λάρυ	1974	John Hough	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ
28/3/1980	China Syndrome	Το σύνδρομο της Κίνας	1979	James Bridges	ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ	ΗΠΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

- *Ρεθεμνιώτικα Νέα*, Ιούνιος 1966-Σεπτέμβριος 1967 και Οκτώβρης 1979-Φεβρουάριος 1980.
- *Κρητική Επιθεώρηση*, Μάιος 1978-Σεπτέμβριος 1978
- *Βήμα* Οκτώβριος 1979.
- Βιβλίο εισιτηρίων του κινηματογράφου «Παντελής» Ιανουάριος 1989-Δεκέμβριος 1999.
- Προσωπικό αρχείο εγγράφων και φωτογραφιών της οικογένειας Λεμονάκη.
- Συνεντεύξεις με τον Λευτέρη Λεμονάκη, Σεπτέμβριος και Δεκέμβριος 2010, Ρέθυμνο.
- Συνεντεύξη με τον Μανώλη Λεμονάκη, Μάρτιος 2011, Ρέθυμνο.

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

- Αναστασιάδης Γιώργος, *Σινεμά ο Παράδεισος, Οι κινηματογράφοι της Θεσσαλονίκης που άφησαν εποχή*, Θεσσαλονίκη, Ιανός, 2000.
- Δελβερούδη Ελίζα-Άννα, «Κινηματογράφος», *Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ου} αι. Μεσοπόλεμος 1922-1940*, Β' τόμος-Μέρος 2^ο, Χρήστος Χατζηιωσήφ (επιμ.), Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2003.
- Θεοδοσίου Νίκος, *Στα παλιά τα σινεμά-Το χρονικό των κινηματογράφων στην Ελλάδα*, Αθήνα, εκδ. Finatec A.E., 2000.
- Κουάνης Πάνος, *Η κινηματογραφική αγορά στην Ελλάδα, 1944-1999*, Αθήνα, εκδ. Finatec A.E., 2001.
- Κρυοβρυσανάκης Λευτέρης, *Πανόραμα Ρεθύμνου*, Ρέθυμνο 2006.
- Μουγγολιάς Γιάννης, *100 χρόνια κινηματογράφου στην Πάτρα*, Πάτρα, 2003.
- Παπαδάκης Κωστής & μαθητές, *Ρέθυμνο 1900-1950: Το Ρέθυμνο που μας κληροδότησε το σημερινό Ρέθυμνο*, τ.Α', Ρέθυμνο, εκδ. Καλαϊτζάκης, 2010.

- Πατέρας Χαρίλαος, *Κινηματογράφοι της Αθήνας 1896-2006*, Αθήνα, εκδ. Συλλογές, 2006.
- Ορφανουδάκης Δανιήλ, *Ο κινηματογράφος στην Ελλάδα: Ένας αιώνας αρχιτεκτονική του κινηματογράφου*, Πειραιάς, 1998.
- Πετρακάκη Αθηνά, *Πυξίδα: οδηγός στην ιστορία του Ρεθύμνου*, Ρέθυμνο, 2008.
- Πούλος Κωνσταντίνος, *Ο κινηματογράφος και το θέατρο στην Ηράκλεια Σερρών*, Ηράκλεια, εκδ. Λιθογραφική, 2007.
- Σολδάτος Γιάννης, *Ιστορία του Ελληνικού Κινηματογράφου, 5^{ος} τόμος, Ντοκουμέντα 1970-2000*, Αθήνα, Αιγόκερως, 2004.
- Σωτηροπούλου Χρυσάνθη, *Ελληνική Κινηματογραφία: 1965-1975 Θεσμικό πλαίσιο-Οικονομική κατάσταση*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1989.
- Τομανάς Κώστας, *Κινηματογράφοι της παλιάς Θεσσαλονίκης 1895-1944*, Αθήνα, εκδ. Νησίδες, 1993.
- Τσαγκαράκης Νίκος, *Καταγραφή των κινηματογραφικών αιθουσών στο Ηράκλειο Κρήτης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα ως το 2004*, Διπλωματική εργασία για το τμήμα Φιλολογίας, τομέας Κινηματογράφου, Επόπτρια Ε.Α. Δελβερούδη, Ηράκλειο, 2005.
- Φθενάκης Γιώργος, *Σινέ Σαντάν: 1899-1999 Από το ένα γύρισμα του αιώνα στο άλλο*, τόμος Ι, Χανιά, Εκδ. Γεωρβασάκης, 2000.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

- Allen Robert- Gomery Douglas, *Film History, Theory and Practice*, New York, McGraw-Hill, Inc, 1985.
- Gomery Douglas, “Building a movie theatre giant: The Rise of Cineplex Odeon” στο Tino Balio (ed), *Hollywood in the Age of Television*, ed. Unwin Hyman, Boston, 1990.
- Guback Thomas, “Hollywood’s International Market”, στο Tino Balio (ed.), *The American Film Industry*, The University of Wisconsin Press.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- www.tovima.gr (πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2011)
- <http://www.tainiothiki.gr/Museum/object/22>, (πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2011)
- Εκκε http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/gr_cinema/Cinema99/Cinema99.htm
(πρόσβαση 4 Ιουνίου 2011)
- <http://www.e-demography.gr/> (πρόσβαση: 1 Ιουλίου 2011)